

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництва, архітектури та дизайну
(повне найменування факультету)
Бізнесменства, торгівлі та біржової діяльності
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Бакалавр
(ступінь вищої освіти)

на тему Аналіз фінансових ресурсів промислового
підприємства
(назва теми)

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БІД-410

Спеціальності 076 Бізнесменство
(код і найменування спеціальності)
торгівлі та біржової діяльності

Освітня програма (спеціалізація)

Економіка підприємства

Крицьов М.В.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Крайнік О.М.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Тарасенко Л.А.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Будівництва, архітектури та дизайну
Кафедра Будівництва, торгівлі та біржової діяльності
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Будівництвоторгівлі та біржової діяльності
Освітня програма (спеціалізація) Екологіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Г.П.Б.Д.
Ігнатенко А.М.
« » 20 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

- Крицьов Максим Володимирович
(ПІРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)
- Тема проєкту (роботи) Аналіз фінансових ресурсів промислового підприємства
 - керівник проєкту (роботи) К.Е.Н. доц. Крайнік Олена Миколаївна
(науковий ступінь, вчене звання, ПІРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)
 - затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» березня 2024 року № 101
 - Строк подання студентом проєкту (роботи) 3 червня 2024
 - Вихідні дані до проєкту (роботи) Законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література
 - Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні аспекти фінансових ресурсів промислового підприємства; Аналіз діяльності та стану фінансових ресурсів підприємства, "Централізація"; Механізми покращення стану фінансових ресурсів на підприємстві
 - Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

АНОТАЦІЯ

У дипломній роботі проведено комплексний аналіз фінансових ресурсів промислового підприємства. Основна мета дослідження визначення шляхів оптимізації стану фінансових ресурсів на основі теоретичного розгляду проблеми та оцінки їх використання на промисловому підприємстві.

Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто теоретичні основи управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. Проаналізовано сучасні підходи щодо їх управління, джерела формування та їх структура. Другий розділ присвячено аналізу показників діяльності та стану фінансових ресурсів вугільного підприємства. Проведено оцінку динаміки основних фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність та оборотність активів. Використано методи фінансового аналізу, такі як горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, а також аналіз грошових потоків.

У третьому розділі розроблено рекомендації щодо оптимізації управління фінансовими ресурсами підприємства. Запропоновано заходи для підвищення ефективності використання власного та залученого капіталу, оптимізації структури капіталу, зниження фінансових ризиків та покращення фінансових результатів.

Результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо фінансової політики, а також для підвищення загальної ефективності господарської діяльності.

ANNOTATION

The thesis provides a comprehensive analysis of the financial resources of an industrial enterprise. The main purpose of the study is to identify ways to optimise the state of financial resources on the basis of a theoretical consideration of the problem and assessment of their use at an industrial enterprise.

The work consists of three chapters. The first section considers the theoretical foundations of management of financial resources of an industrial enterprise. It analyses modern approaches to their management, sources of formation and their structure. The second section is devoted to the analysis of performance indicators and the state of financial resources of a coal enterprise. The dynamics of the main financial indicators, such as liquidity, solvency, financial stability, profitability and asset turnover, is assessed. The methods of financial analysis, such as horizontal and vertical analysis, ratio analysis, and cash flow analysis, are used.

The third section develops recommendations on optimisation of management of financial resources of an enterprise. Measures to increase the efficiency of using equity and borrowed capital, optimise the capital structure, reduce financial risks and improve financial results are proposed.

The results of the study can be used by the management of the enterprise to make informed management decisions on financial policy, as well as to improve the overall efficiency of economic activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність фінансових ресурсів промислового підприємства.....	7
1.2. Оцінка фінансових ресурсів промислового підприємства	15
1.3. Класифікація фінансових ресурсів промислового підприємства..	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ШАХТИ «ЦЕНТРАЛЬНА»	34
2.1 Характеристика діяльності ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»	34
2.2. Аналіз основних показників роботи шахти	44
2.3 Оцінка фінансових ресурсів ВП шахта «Центральна»	49
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	61
3.1 Напрями покращення стану фінансових ресурсів	61
3.2 Шляхи управління дебіторською заборгованістю як складової покращення стану фінансових ресурсів шахти «Центральна».....	71
ВИСНОВКИ	81
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	84

ВСТУП

Основою для здійснення виробничих і господарських процесів на підприємстві є фінансові ресурси. Вони забезпечують фінансову стійкість та розвиток підприємства. Фінансові ресурси промислового підприємства об'єднують сукупність грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства для забезпечення його операційної діяльності, інвестицій та інших фінансових потреб. Вони є ключовим елементом для забезпечення успішного функціонування та розвитку промислового підприємства, забезпечуючи його здатність до адаптації та зростання в умовах сучасного ринку. Це підтверджує актуальність теми дослідження.

Мета роботи полягає в визначенні шляхів оптимізації стану фінансових ресурсів на основі теоретичного розгляду проблеми та оцінки їх використання на промисловому підприємстві.

Об'єкт дослідження – фінансові ресурси ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля».

Предмет дослідження – теоретичні та методологічні аспекти управління фінансовими ресурсами промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі вирішено такі задачі:

- охарактеризовано сутність фінансових ресурсів промислового підприємства;
- наведено, як відбувається оцінка фінансових ресурсів промислового підприємства;
- представлена класифікація фінансових ресурсів промислового підприємства;
- охарактеризовано діяльність ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»;
- проаналізовано основні показники роботи шахти;
- виконана оцінка фінансових ресурсів вугільного підприємства;

- наведено напрями покращення стану фінансових ресурсів;
- розроблені шляхи управління дебіторською заборгованістю як складової покращення стану фінансових ресурсів шахти шахти «Центральна»

Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто теоретичні основи управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. Проаналізовано сучасні підходи щодо їх управління, джерела формування та їх структура. Другий розділ присвячено аналізу показників діяльності та стану фінансових ресурсів вугільного підприємства. Проведено оцінку динаміки основних фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність та оборотність активів. Використано методи фінансового аналізу, такі як горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, а також аналіз грошових потоків.

У третьому розділі розроблено рекомендації щодо оптимізації управління фінансовими ресурсами підприємства. Запропоновано заходи для підвищення ефективності використання власного та залученого капіталу, оптимізації структури капіталу, зниження фінансових ризиків та покращення фінансових результатів.

Результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо фінансової політики, а також для підвищення загальної ефективності господарської діяльності.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансових ресурсів промислового підприємства

Фінансові ресурси мають критичне значення для промислових підприємств. Вони є основою функціонування будь-якого бізнесу і впливають на всі аспекти його діяльності. Дослідження фінансових ресурсів підприємств проводять вчені і дослідники у галузі фінансів, економіки, управління та інших суміжних областях. В таблиці 1.1 наведені відомі вчені, які займалися дослідженням фінансових ресурсів підприємств.

Таблиця 1.1 – Дослідження фінансових аспектів промислових підприємств

	Прізвище науковця	Характеристика дослідження
1	2	3
1	Майкл Портер, професор школи бізнесу (США) [1]	Проводив дослідження в галузі стратегічного управління фінансовими ресурсами. Його роботи містять аналіз фінансових аспектів підприємств
2	Ейджен Фама, американський економіст, лауреат Нобелівської премії з економіки [2]	Проводив роботу в області фінансової економіки, включаючи дослідження ринків капіталів та оцінку активів
3	Франко Модільяні, лауреат Нобелівської премії з економіки [3]	Проводив дослідження в області фінансової економіки: вніс значний внесок у розуміння структури капіталу підприємства та ціноутворення фінансових активів
4	Ежен Фамільяро, французький економіст [4]	Дослідження присвячені вивченню теорії оптимального управління фінансами підприємств
5	Стюарт Майерс та Франсис Бригем, засновники сучасної теорії управління фінансами, автори відомих підручників з корпоративних фінансів [5]	Вивчали питання фінансового управління підприємствами

Закінчення таблиці 1.1

1	2	3
6	Бучко Т.О. український науковець в сфері фінансів [6]	Досліджував проблеми стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства
7	Абдулаєва А.Є., український науковець в сфері фінансових ресурсів [7]	В роботах виділено особливості здійснення стратегічного управління фінансовими ресурсами на вітчизняних підприємствах
8	Волк І.Ф. [8]	Дослідження щодо економічної сутності та ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства
9	Громова А.Є. [9]	Запропонувала механізм формування управління фінансовими ресурсами підприємства

Ці та інші вчені зробили вагомий внесок у дослідження фінансових аспектів підприємств. Варто також зазначити, що велика кількість дослідників займається цією темою на різних рівнях, від академічних до практичних досліджень у сфері бізнесу. В той же час недостатньо уваги приділено формуванню фінансових ресурсів підприємства під впливом зовнішніх факторів та в час економічних і політичних криз.

Узагальнюючи результати наведених досліджень, визначимо, що фінансові ресурси промислового підприємства охоплюють всі види грошових та матеріальних активів, які використовуються для забезпечення його діяльності та розвитку. Вони включають в себе такі складові:

1. Власний капітал - це грошові засоби, які належать власникам або акціонерам підприємства. Власний капітал може включати статутний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток тощо.

2. Позиковий капітал - промислові підприємства можуть залучати гроші шляхом видачі та отримання позик від банків, фінансових установ, приватних кредиторів тощо.

3. Оборотні кошти - це грошові засоби, які використовуються для покриття поточних витрат підприємства, таких як зарплати, покупка сировини, оплата платежів тощо.

4. Інвестиції в основний капітал - фінансові ресурси можуть бути вкладені в придбання та модернізацію обладнання, будівель та інших основних засобів, необхідних для виробництва продукції.

5. Фінансові інструменти - це можуть бути акції, облігації, деривативні інструменти та інші фінансові інструменти, які використовуються для залучення капіталу або управління ризиками. [10]

Ефективне управління фінансовими ресурсами допомагає підприємству забезпечувати стабільність фінансового стану, максимізувати прибутковість та забезпечити розвиток в довгостроковій перспективі.

Фінансові ресурси промислового підприємства формуються з різних джерел. Основні джерела формування фінансових ресурсів представлено на рисунку 1.1

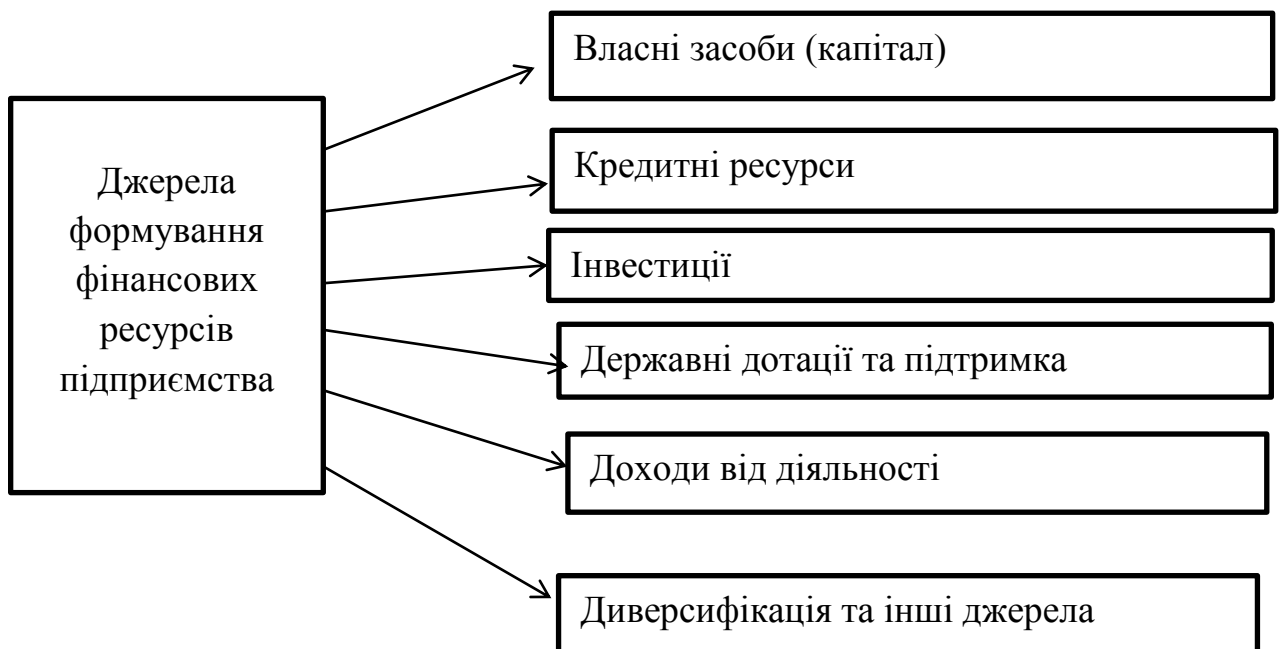

Рисунок 1.1 - Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Джерело: [11]

Розглянемо сутність наведених на рисунку 1.1. джерел формування фінансових ресурсів підприємства:

- **Власні засоби (капітал):** Це грошові кошти та інші активи, які належать власникам або акціонерам підприємства. Власні засоби включають статутний капітал, резервний капітал, прибуток, що залишився нерозподіленим, та інші внески власників.
- **Кредитні ресурси:** Підприємство може залучати кредитні ресурси від банків, фінансових установ, кредиторів чи інших джерел шляхом укладання кредитних угод, видачі облігацій, отримання позик тощо.
- **Інвестиції:** Приватні чи корпоративні інвестори можуть вкладати свої гроші в підприємство на умовах придбання акцій, укладання угод про спільну діяльність чи інвестиційні проекти.
- **Державні дотації та підтримка:** Деякі держави надають підприємствам фінансову підтримку у формі дотацій, субсидій, податкових пільг або інших форм фінансової допомоги.
- **Доходи від діяльності:** Фінансові ресурси також формуються через доходи, отримані від основної діяльності підприємства, такі як продаж продукції чи послуг, отримання платежів від клієнтів тощо.
- **Диверсифікація та інші джерела:** Підприємство може також отримувати фінансові ресурси від різних інших джерел, таких як продаж майна, лізингові угоди, продаж прав на інтелектуальну власність, співпраця з партнерами тощо. [11]

Успішне використання цих джерел для формування фінансових ресурсів дозволяє підприємству забезпечити стабільну фінансову базу та здійснювати свою діяльність ефективно.

Фінансовий потенціал промислового підприємства визначається його здатністю генерувати та використовувати фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей, забезпечення стабільного функціонування та розвитку. Основні складові фінансового потенціалу включають (рис.1.2):

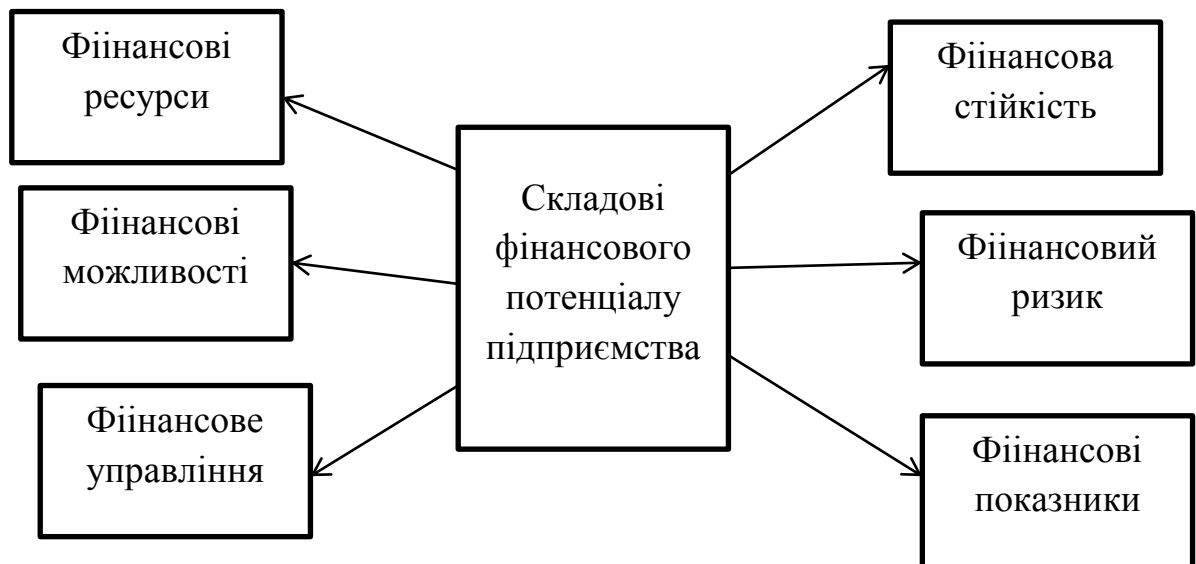

Рисунок 1.2 - Складові фінансового потенціалу підприємства

Джерело: [12]

До фінансових ресурсів промислового підприємства належать грошові кошти а також інші активи, такі як нерухомість, обладнання, запаси тощо. Фінансові можливості полягають в здатності підприємства до залучення додаткових фінансових ресурсів через кредитування, емісію акцій, інвестиції тощо. Ефективне управління фінансами, включає планування бюджету, управління ліквідністю, оптимізацію капіталу та управління ризиками.

Здатність підприємства витримувати фінансові труднощі, такі як зміни в ринкових умовах, збитки, зростання витрат тощо, без значного впливу на його функціонування та розвиток характеризує фінансову стійкість: Фінансовий ризик пов'язаний з оцінкою можливих ризиків, що можуть виникнути в результаті фінансової діяльності підприємства, і прийняття заходів для їх зменшення чи уникнення. Для оцінки фінансових ресурсів виконується аналіз фінансових показників, таких як прибуток, оборотність активів, ліквідність, рентабельність тощо, для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття управлінських рішень. Враховуючи ці складові, ефективне управління фінансовим потенціалом є ключовим для успішності промислового підприємства.

Фінансові ресурси є життєво важливим елементом будь-якого промислового підприємства. Сутність цих ресурсів полягає в їхньому потенційному впливі на всі аспекти діяльності підприємства, включаючи виробництво, маркетинг, дослідження та розвиток, технічне оновлення, інновації, та інше. Важливість фінансових ресурсів для промислового підприємства графічно представлено на рисунку 1.3

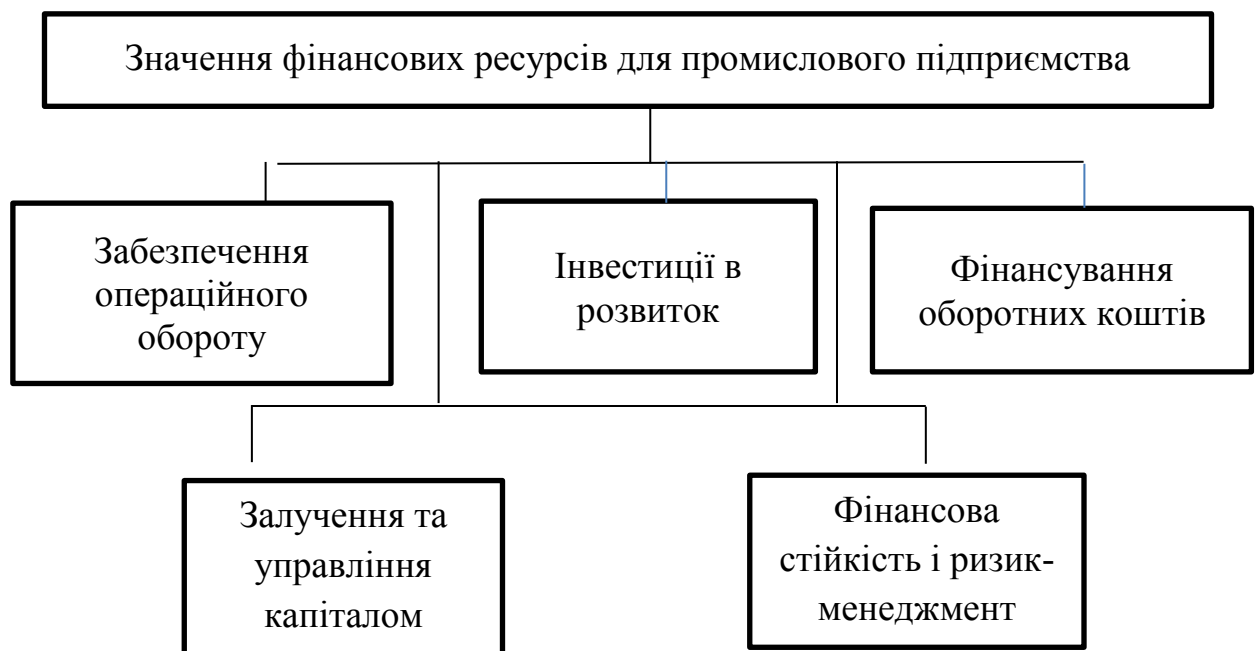

Рисунок 1.3 – Значення фінансових ресурсів для промислового підприємства

Джерело: [13-14]

Розглянемо більш детально наведені на рисунку 1.3 напрямки:

1. **Забезпечення операційного обороту:** фінансові ресурси потрібні для оплати робочої сили, закупівлі сировини та матеріалів, оплати послуг, рекламних витрат і т. д. Це забезпечує нормальний хід виробничих процесів і виконання замовлень.

2. **Інвестиції в розвиток:** промислові підприємства потребують фінансування для інвестування у нові технології, обладнання, дослідження та розвиток, щоб покращити продуктивність, якість продукції та конкурентоспроможність.

3. Фінансування оборотних коштів: фінансові ресурси використовуються для покриття оборотних коштів, таких як зарплати, амортизація, витрати на енергію і інші поточні витрати.

4. Залучення та управління капіталом: підприємства можуть використовувати фінансові ресурси для залучення зовнішнього капіталу через кредитування, випуск акцій або залучення інвестицій. Керування цим капіталом є важливим аспектом фінансового управління.

5. Фінансова стійкість і ризик-менеджмент: маючи достатні фінансові ресурси, підприємство може забезпечити собі стійкість у випадку економічних труднощів або непередбачуваних обставин. Ефективний ризик-менеджмент допомагає зменшити вплив фінансових ризиків на діяльність підприємства.

Узагальнюючи, фінансові ресурси є життєво важливим елементом для промислового підприємства, оскільки вони забезпечують необхідність для функціонування, розвитку та конкурентоспроможності підприємства в глобальному ринковому середовищі. Вони дозволяють забезпечувати функціонування підприємства, розвиватися та адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Фінансові ресурси промислового підприємства використовуються для різних цілей, які спрямовані на забезпечення його функціонування, розвитку та досягнення стратегічних цілей. Основні призначення фінансових ресурсів включають:

- Закупівля обладнання та технологій: фінансові ресурси можуть бути використані для придбання нового обладнання, технологій та інфраструктури, які необхідні для виробництва продукції.
- Оплата праці та витрат на виробництво: фінансові ресурси використовуються для оплати заробітної плати працівникам, закупівлі сировини, матеріалів та інших витрат, пов'язаних з виробництвом.
- Реклама та маркетинг: фінансові ресурси можуть бути витрачені на проведення рекламних кампаній, маркетингові дослідження та інші

заходи, спрямовані на збільшення відомості про продукцію та залучення нових клієнтів.

- Дослідження та розвиток: частка фінансових ресурсів може бути спрямована на проведення досліджень та розробку нових продуктів, процесів або технологій, що дозволить підприємству зберігати конкурентну перевагу.

- Резерви та ризиковий капітал: частина фінансових ресурсів може бути виділена на створення резервів та ризикового капіталу, що дозволить підприємству забезпечити фінансову стійкість та витримати негативні зміни на ринку або економічні кризи [15]

Отже, фінансові ресурси є необхідним елементом для забезпечення стабільного та успішного функціонування промислового підприємства.

Далі в таблиці 1.2. проаналізуємо принципи формування фінансових ресурсів підприємства. Вони визначаються його стратегією, цілями, та обставинами на ринку.

Таблиця 1.2 - Принципи формування фінансових ресурсів підприємства

	Принцип	Сутність
1	2	3
1	Принцип раціональності	Фінансові ресурси повинні використовуватися раціонально та ефективно для досягнення мети підприємства
2	Принцип оптимальності	Фінансовий потенціал підприємства має бути оптимізований в контексті мінімізації ризиків та максимізації прибутку
3	Принцип диверсифікації	Різноманітні джерела фінансування дозволяють підприємству зменшувати залежність від одного джерела та розподіляти ризики
4	Принцип стабільності	Забезпечення сталості та надійності фінансових ресурсів для забезпечення нормальної діяльності підприємства
5	Принцип ефективності капіталу	Використання капіталу для забезпечення максимального прибутку при мінімальних витратах
6	Принцип інноваційності	Активне впровадження нових інструментів та методів залучення фінансових ресурсів для забезпечення конкурентних переваг.

Закінчення таблиці 1.2

1	2	3
7	Принцип легальності та етичності	Всі фінансові операції повинні відповідати законодавству та етичним стандартам

Джерело: [16]

Ці принципи допомагають підприємствам ефективно керувати своїми фінансовими ресурсами та досягати поставлених цілей.

1.2. Оцінка фінансових ресурсів промислового підприємства

Дослідження фінансових ресурсів промислового підприємства зазвичай включають ретельний аналіз різних аспектів фінансової діяльності підприємства з метою зрозуміння їхньої сутності, ефективності та впливу на загальні результати підприємства.

Основні напрямки дослідження фінансових ресурсів промислового підприємства включають ілюструє рисунок 1.4

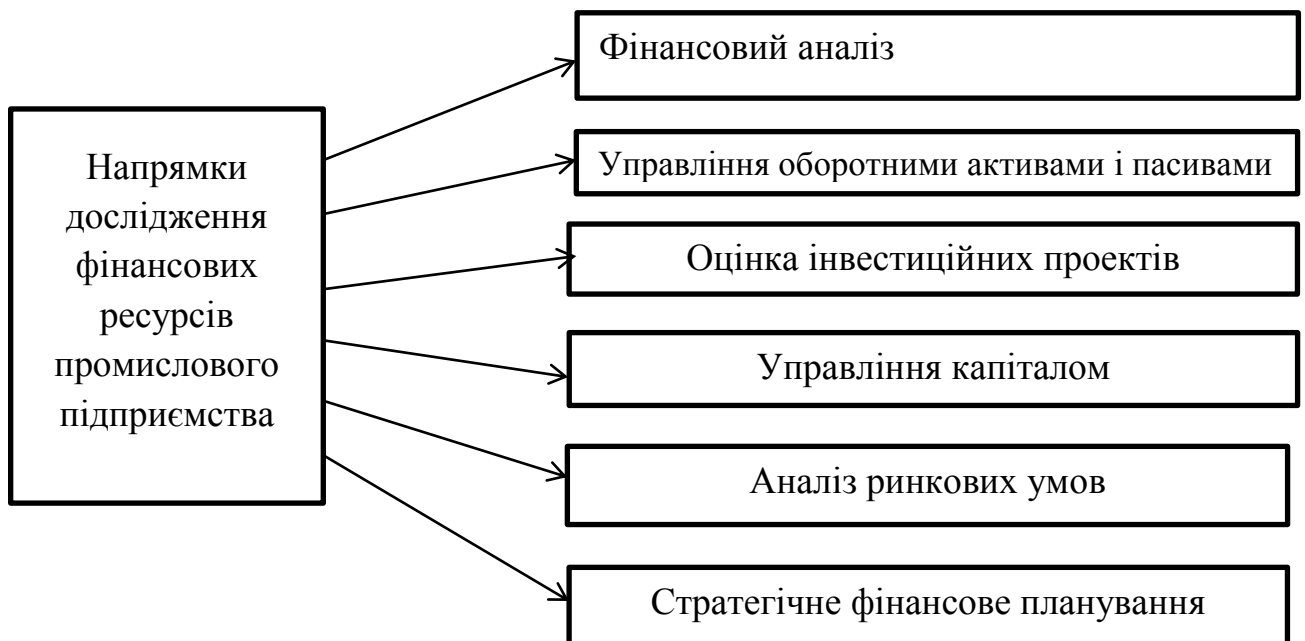

Рисунок 1.4 - Напрямки дослідження фінансових ресурсів промислового підприємства

Джерело: [17]

Охарактеризуємо наведені на рисунку 1.4 напрямки:

1. Фінансовий аналіз: дослідники проводять аналіз фінансових звітів підприємства, включаючи баланс, звіт про прибуток та звіт про грошові потоки. Це дозволяє зрозуміти фінансовий стан підприємства, його ліквідність, рентабельність та стабільність.

2. Управління оборотними активами і пасивами: дослідження орієнтовані на оптимізацію оборотних активів та пасивів підприємства, таких як запаси, поточні позики та зобов'язання. Це може включати аналіз оборотних циклів, запасів та управління платіжними умовами.

3. Оцінка інвестиційних проектів: дослідження проводять оцінку фінансової вигідності інвестиційних проектів підприємства. Це включає аналіз потенційних доходів, витрат і ризиків, пов'язаних з інвестиціями в нові обладнання, технології або розвиток нових продуктів.

4. Управління капіталом: дослідники досліджують структуру капіталу підприємства та ефективність його використання. Це включає аналіз джерел фінансування, вартості капіталу та оптимізацію фінансового ризику.

5. Аналіз ринкових умов: дослідження оцінюють вплив ринкових умов на фінансові ресурси підприємства, включаючи валютний курс, інтересні ставки та рівень конкуренції.

6. Стратегічне фінансове планування: дослідники сприяють у формулюванні стратегій фінансового управління, які сприяють досягненню довгострокових цілей підприємства.

Дослідження фінансових ресурсів промислового підприємства має важливе значення для ефективного управління підприємством та досягнення його стратегічних цілей.

Далі розглянемо показники, які використовуються аналізу фінансових ресурсів промислового підприємства

Аналіз фінансових ресурсів промислового підприємства включає в себе ретельне дослідження різних фінансових показників, які відображають його

фінансовий стан, ефективність та стійкість. Ключові показники для аналізу фінансових ресурсів промислового підприємства наведено в таблиці 1.3

Таблиця 1.3 – Показники аналізу фінансових ресурсів промислового підприємства

	Показник	Характеристика
1	Рентабельність	Включає показники, такі як чистий прибуток до виручки, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу. Вони вказують на здатність підприємства генерувати прибуток з використанням своїх ресурсів.
2	Ліквідність	Оцінюється за допомогою показників, таких як поточний кошт, швидкий кошт, кошт власного обороту. Ці показники вказують на здатність підприємства виконати свої поточні фінансові зобов'язання.
3	Фінансова стабільність	Аналізується за допомогою показників, таких як відношення власного капіталу до всього капіталу, забезпеченість власним капіталом. Вони вказують на фінансову стійкість підприємства та його здатність витримати фінансові труднощі
4	Ефективність управління активами і оборотним капіталом	Оцінюється за допомогою показників, таких як оборотність активів, оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості. Вони вказують на те, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації доходів.
5	Фінансові ризики і покриття	Включає показники, такі як відношення боргу до капіталу, покриття процентів. Вони вказують на рівень фінансового ризику та здатність підприємства виплачувати відсотки по боргам.

Джерело: [18, 19]

Наведені в таблиці 1.3 показники допомагають аналізувати фінансовий стан підприємства, виявляти його сильні та слабкі сторони, а також приймати обґрунтовані рішення з управління фінансами та розвитку бізнесу.

Аналіз рентабельності - це процес оцінки того, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для генерації прибутку. Це важливий інструмент у фінансовому управлінні, що допомагає визначити ефективність діяльності підприємства та виявити можливості для покращення. Основні показники аналізу рентабельності включають оцінку:

- Чистої рентабельності: співвідношення чистого прибутку до загальних витрат або до загальних виручок. Визначає, скільки прибутку генерується від кожного проданого товару або послуги.
- Операційної рентабельності: співвідношення прибутку від операцій до загальних витрат. Цей показник вказує на ефективність операційної діяльності підприємства без врахування фінансових операцій.
- Рентабельності активів: співвідношення прибутку до загального обсягу активів. Він показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації прибутку.
- Рентабельності власного капіталу: співвідношення прибутку до власного капіталу. Цей показник вказує на ефективність використання власних коштів власників для генерації прибутку.
- Маржі: відношення між виручкою та витратами на виробництво товарів або надання послуг. Вони можуть бути розраховані як маржа чистого прибутку, маржа операційного прибутку тощо.

Ліквідність - це здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання шляхом конвертації активів у готівку або еквіваленти готівки. Основні показники ліквідності включають:

- Коефіцієнт поточної ліквідності: це співвідношення між поточними активами (активи, які можна конвертувати в готівку протягом короткострокового періоду) і поточними зобов'язаннями (зобов'язання, які мають бути сплачені протягом короткострокового періоду). Формула для розрахунку:

$$\text{Коефіцієнт поточної ліквідності} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

- Швидкий коефіцієнт ліквідності: це співвідношення між найбільш ліквідними активами (готівка, еквіваленти готівки, короткострокові інвестиції) та поточними зобов'язаннями:

$$\text{Швидкий коефіцієнт} = \frac{\text{Поточні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

- Коефіцієнт абсолютної ліквідності: це співвідношення між готівкою, еквівалентами готівки та короткостроковими інвестиціями та поточними зобов'язаннями:

$$\text{Коефіцієнт абсолютної ліквідності} = \frac{\text{Готівка} + \text{Еквіваленти готівки}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Фінансова стабільність підприємства вимірюється за допомогою різних показників, які вказують на його здатність витримувати фінансові труднощі і зберігати стабільність в довгостроковій перспективі. Основні показники фінансової стабільності включають:

- Коефіцієнт власного капіталу: Він відображає співвідношення власного капіталу до всіх інших джерел фінансування:

$$\text{Коефіцієнт власного капіталу} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальний актив}}$$

Вищі значення коефіцієнта вказують на більшу фінансову стабільність.

- Коефіцієнт заборгованості: він відображає співвідношення загальної заборгованості до власного капіталу:

$$\text{Коефіцієнт заборгованості} = \frac{\text{Загальна заборгованість}}{\text{Власний капітал}}$$

Нижчі значення цього коефіцієнта вказують на більшу фінансову стабільність.

- Коефіцієнт покриття відсоткових платежів: цей показник вказує на здатність підприємства покривати відсоткові платежі за кредитами та позиками:

$$\text{Коефіцієнт покриття відсоткових платежів} = \frac{\text{Прибуток до оподаткування} + \text{Відсотки}}{\text{Відсотки}}$$

Вищі значення цього коефіцієнта вказують на більшу фінансову стабільність.

- Коефіцієнт оборотності власного капіталу: він відображає, як ефективно використовується власний капітал у генерації прибутку:

$$\text{Коефіцієнт оборотності власного капіталу} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$$

Вищі значення цього показника свідчать про більшу фінансову стабільність.

Фінансові ризики включають у себе можливість втрати, що виникають через фінансові операції або зміни у фінансовому середовищі. Для оцінки фінансових ризиків і їх покриття використовують різні показники. Основні серед них:

- Коефіцієнт фінансового плеча: цей показник відображає відношення боргів до власного капіталу:

$$\text{Коефіцієнт фінансового плеча} = \frac{\text{Загальна заборгованість}}{\text{Власний капітал}}$$

Високе значення цього коефіцієнта може свідчити про великий фінансовий ризик.

- Коефіцієнт фінансової стабільності: він вказує на відсоток активів, який покривається власним капіталом.

$$\text{Коефіцієнт фінансової стабільності} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні активи}}$$

Чим вище значення цього показника, тим менший фінансовий ризик.

- Коефіцієнт ліквідності: цей показник вказує на здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання:

$$\text{Коефіцієнт ліквідності} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Вище значення цього коефіцієнта означає менший фінансовий ризик. Більш високі значення коефіцієнтів вказують на більшу ліквідність підприємства.

- Коефіцієнт покриття відсоткових платежів: цей показник вказує, наскільки прибуток покриває відсоткові платежі.

$$\text{Коефіцієнт покриття відсоткових платежів} = \frac{\text{Прибуток до оподаткування} + \text{Відсотки}}{\text{Відсотки}}$$

Вище значення цього коефіцієнта означає менший фінансовий ризик. Оцінка фінансових ризиків і їх покриття допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення з метою зменшення фінансового ризику та забезпечення стабільності фінансового стану підприємства. [20 -22]

Розрахунок наведених показників сприяє розумінню фінансового здоров'я підприємства та його стабільності у довгостроковій перспективі. Ці показники допомагають визначити, наскільки ефективно підприємство може виконати свої поточні зобов'язання. На їх основі управлінці приймають рішення щодо розвитку підприємства та вироблення стратегії діяльності.

Інформаційне забезпечення аналізу фінансових ресурсів підприємства є критично важливим для розуміння фінансового стану, ефективності та стійкості підприємства. Ключові джерела інформації, які можуть бути використані для проведення аналізу: представлені на рисунку 1.5

Рисунок 1.5 - Джерела інформації для аналізу фінансових ресурсів промислового підприємства

Джерело: [23, 24]

Фінансові звіти є основним джерелом фінансової інформації про підприємство, включають баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про зміни власного капіталу, звіт про готовність та зобов'язання. Ці звіти надають детальну інформацію про фінансове положення, результати операцій та зміни в капіталі підприємства.

Аналітичні звіти, які складаються з різних аналітичних таблиць, графіків та іншої інформації, допомагають у вивченні та порівнянні фінансових показників підприємства з попередніми періодами, іншими підприємствами або галузевими середніми. Різні фінансові показники, такі як рентабельність, ліквідність, покриття боргу тощо, допомагають оцінити рівень фінансового стану та ефективності управління підприємством.

Додаткові дані, що можуть бути зібрані від внутрішніх джерел підприємства, такі як облікові записи, бюджети, плани та інша оперативна інформація, допомагають розуміти внутрішні процеси та ефективність управління.Dodatkowe dane zewnętrznych źródeł, takie jak rynkowe badania, ekonomiczne i finansowe raporty branżowych organizacji, analityczne raporty від

фінансових аналітиків, можуть надати контекст для порівняння фінансових результатів підприємства зі зовнішніми факторами.

Ці джерела інформації допомагають аналізувати різні аспекти фінансового стану підприємства та робити обґрунтовані висновки щодо його діяльності, перспектив та потенційних ризиків.

Управління фінансовими ресурсами промислового підприємства - це комплекс заходів і стратегій, спрямованих на ефективне використання та забезпечення доступності фінансових засобів для реалізації його діяльності і досягнення стратегічних цілей. Основні аспекти управління фінансовими ресурсами на промисловому підприємстві демонструє рисунок 1.6

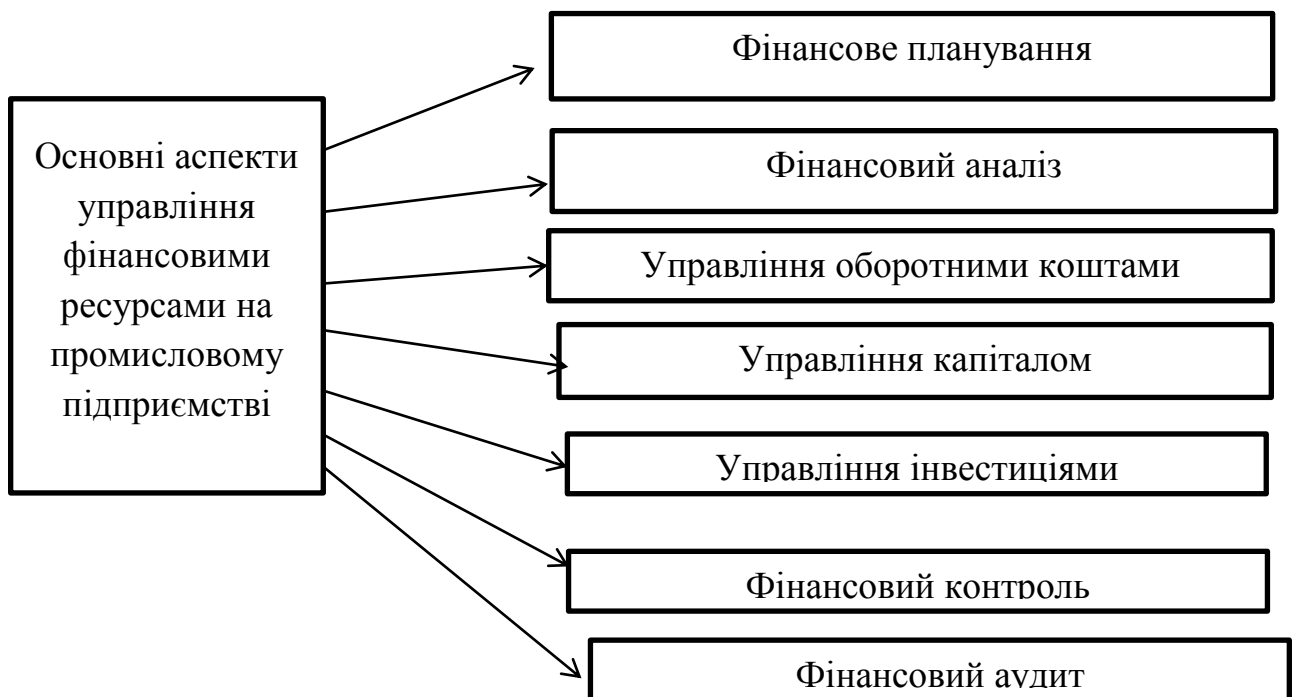

Рисунок 1.6 - Основні аспекти управління фінансовими ресурсами на промисловому підприємстві

Джерело: [25, 26]

Фінансове планування - це процес розробки стратегій та планів використання фінансових ресурсів підприємства з метою досягнення його цілей. Основні аспекти фінансового планування включають:

- Прогнозування доходів і витрат: Аналіз і прогнозування поточних і майбутніх доходів та витрат підприємства на основі ринкових умов, конкуренції, змін в законодавстві тощо.

- Розробка бюджетів: Створення детальних фінансових планів на певний період (наприклад, на рік) з визначенням обсягів і джерел фінансування для кожного напрямку діяльності підприємства.

- Оцінка інвестиційних потреб: Визначення необхідності в інвестиціях для розвитку підприємства, включаючи придбання обладнання, розширення виробництва, рекламу, дослідження та розвиток.

- Управління оборотними коштами: Планування запасів сировини, обробленого матеріалу та готової продукції, а також керування поточними активами та пасивами для забезпечення ліквідності підприємства.

- Аналіз фінансової стійкості: Визначення фінансових ризиків і розробка стратегій їх зменшення або управління, забезпечення фінансової стійкості підприємства.

- Моніторинг та коригування: Постійний контроль за виконанням фінансових планів, виявлення відхилень і вчасне внесення змін до стратегій та планів відповідно до змін в умовах діяльності підприємства.

Фінансове планування допомагає підприємствам управляти своїми ресурсами більш ефективно, мінімізувати ризики і забезпечити стабільний розвиток в умовах конкурентного ринку [27].

Фінансовий аналіз - це процес оцінки фінансового стану підприємства за допомогою ретельного аналізу його фінансової звітності та інших фінансових даних. Його мета - зрозуміти, як ефективно підприємство використовує свої ресурси, оцінити його фінансову стійкість, ліквідність та рентабельність, а також виявити потенційні проблеми і можливості для покращення. Основні аспекти фінансового аналізу включають:

- Аналіз фінансової звітності: оцінка балансу, звіту про прибутки та інших фінансових звітів для виявлення фінансових та економічних показників підприємства.

- Показники фінансового аналізу: розрахунок та аналіз ключових фінансових показників, таких як показники ліквідності, рентабельності, оборотності активів тощо.
- Трендовий аналіз: вивчення змін у фінансових показниках протягом певного періоду часу для виявлення тенденцій та прогнозування майбутніх результатів.
- Порівняльний аналіз: порівняння фінансових результатів підприємства з аналогічними показниками конкурентів або галузевими середніми.
- Аналіз фінансових ризиків: визначення потенційних фінансових ризиків та їх впливу на фінансове становище підприємства.
- Рекомендації і стратегії: розробка рекомендацій та стратегій для вирішення виявлених проблем та вдосконалення фінансового управління підприємством.

Фінансовий аналіз є ключовим інструментом для прийняття рішень у фінансовому управлінні підприємством і допомагає забезпечити його стабільний розвиток і успішну діяльність [28, 29].

Управління оборотними коштами полягає в ефективному управлінні грошовими коштами, запасами сировини та готової продукції для забезпечення безперебійності виробничого процесу. Управління капіталом зводиться до оптимізації структури капіталу підприємства, вибір джерел фінансування та управління кредитними ресурсами. Управління інвестиціями, в першу чергу включає вибір та реалізацію інвестиційних проектів для забезпечення розвитку підприємства та збільшення його конкурентоспроможності. Фінансовий контроль –це постійний моніторинг фінансової діяльності підприємства, виявлення відхилень від планів та прийняття корективних заходів. Проведення аудиту фінансової звітності потрібно для забезпечення її достовірності та відповідності законодавству.

Наведені на рисунку 1.6 аспекти дозволяють підприємству ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами та досягати стабільності та успіху в умовах конкурентної боротьби на ринку [30] .

Управління фінансовими ресурсами промислового підприємства вимагає використання різноманітних інструментів і методів для ефективного управління грошовими потоками, забезпечення ліквідності, мінімізації ризиків і максимізації прибутку. Деякі з основних інструментів управління фінансовими ресурсами промислового підприємства включають:

1) Бюджетування: розробка та виконання бюджетів для керування фінансовими ресурсами на різних рівнях підприємства, включаючи бюджети на виробництво, маркетинг, дослідження і розвиток тощо.

2) Управління оборотними коштами: ефективне управління грошовими потоками, запасами сировини та готової продукції для забезпечення ліквідності і мінімізації витрат.

3) Управління капіталом: вибір оптимальної структури капіталу, включаючи співвідношення між власним та запозиченим капіталом, а також керування інвестиціями.

4) Аналіз фінансових показників: використання різноманітних фінансових показників для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття управлінських рішень.

5) Фінансове планування і прогнозування: розробка довгострокових і короткострокових фінансових планів і прогнозів для досягнення цілей підприємства.

6) Управління ризиками: виявлення, оцінка та управління фінансовими ризиками, які можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

7) Фінансовий аналіз і звітність: проведення ретельного аналізу фінансової звітності та використання цієї інформації для управлінського прийняття рішень.

Ці інструменти допомагають підприємствам ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами, мінімізувати ризики і забезпечити стабільний розвиток в умовах змінного економічного середовища [31].

1.3. Класифікація фінансових ресурсів промислового підприємства

Ресурси промислового підприємства - це різноманітні матеріальні та нематеріальні активи, які використовуються для виробництва товарів або послуг. Ці ресурси можна умовно поділити на кілька категорій, що представлені на рисунку 1.7

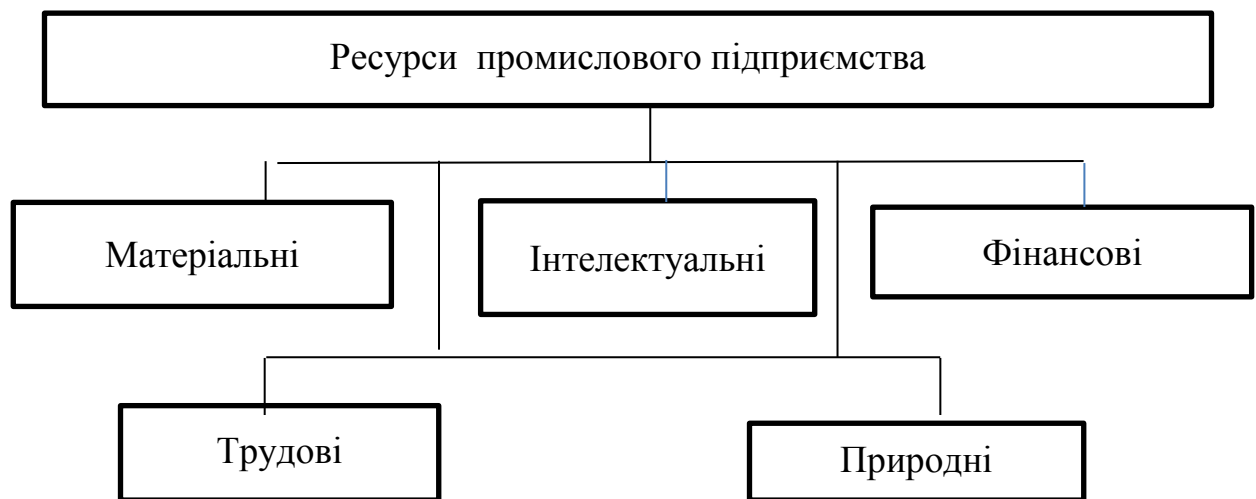

Рисунок 1.7 - Ресурси промислового підприємства

Джерело: [32]

Охарактеризуємо наведені види ресурсів промислового підприємства:

- Матеріальні ресурси: це фізичні об'єкти, які використовуються на промисловому підприємстві для виробництва. Вони включають будівлі, обладнання, машини, сировину, напівфабрикати, готову продукцію та інші матеріали.
- Фінансові ресурси: грошові кошти, які підприємство має на своєму рахунку або може отримати з різних джерел, таких як власні кошти власників, кредити від банків, випуск облігацій тощо.

- Інтелектуальні ресурси: це знання, досвід, патенти, технології, бренди та інші нематеріальні активи, які додають цінності підприємству і допомагають йому бути конкурентоспроможним.
- Людські ресурси: це робоча сила, яка включає усіх працівників підприємства, їхні знання, навички, таланти та кваліфікацію.
- Природні ресурси: це ресурси, які використовуються для виробництва і походять з природного середовища, такі як вода, повітря, деревина, мінерали тощо. [32]

Керування цими ресурсами є важливим аспектом діяльності будь-якого промислового підприємства і вимагає ретельного планування, управління та ефективного використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Зупинимось більш детально на фінансових ресурсах підприємства.

Фінансові ресурси промислового підприємства можна класифікувати за різними критеріями:

1. За джерелом отримання:

а) власний капітал

Власний капітал підприємства - це сума коштів, які належать власникам або акціонерам підприємства та є його власністю після врахування всіх зобов'язань перед кредиторами. Власний капітал може включати такі складові:

- статутний капітал -це сума коштів, яку власники або акціонери внесли у підприємство при його створенні.
- додатковий капітал (додатковий внесок) - це сума коштів, яку власники або акціонери можуть внести у підприємство після його створення, якщо це потрібно для розширення бізнесу або покриття втрат.
- резервний капітал -це сума коштів, яка відокремлюється від чистого прибутку підприємства і використовується для різних цілей, таких як покриття втрат або розвиток бізнесу.

- нерозподілені прибутки (накопичений зиск) - це частина чистого прибутку підприємства, яка не була розподілена в якості дивідендів або інвестована в розвиток бізнесу.
- інші капітальні резерви - це суми, які відокремлюються для конкретних цілей, таких як покриття витрат на розширення або модернізацію обладнання.

Власний капітал підприємства є важливим елементом його фінансової стійкості та забезпечує власникам контроль та відповідальність за управління бізнесом. Він також служить як засіб для покриття можливих збитків та використовується для розширення діяльності підприємства.

б) позиковий капітал

Позиковий капітал підприємства - це грошові ресурси, які підприємство отримує у формі позик або кредитів від банків, фінансових установ, приватних кредиторів або інших джерел фінансування. Цей вид капіталу включає у себе грошові суми, які підприємство зобов'язане повернути у майбутньому, разом зі сплаченими відсотками. Позиковий капітал може мати різні форми:

- банківські кредити: підприємство може отримувати позики від комерційних банків або інших фінансових установ для покриття поточних витрат, розширення бізнесу або інвестицій у нові проекти.
- облігації: підприємство може емітувати облігації, які є обіцянкою повернути вкладені кошти разом із сплаченими відсотками. Це один зі способів залучення довгострокового капіталу.
- фінансові лізинги: підприємство може використовувати фінансовий лізинг для отримання обладнання або майна за умови сплати регулярних платежів протягом певного періоду.
- приватні позики або кредити: підприємство може отримувати позики від приватних осіб або інвесторів, які надають фінансову підтримку в обмін на обіцянку повернути гроші в майбутньому.

Позиковий капітал є важливим джерелом фінансування для підприємства, особливо для здійснення довгострокових інвестицій або забезпечення оборотного капіталу. Проте він також може призвести до збільшення фінансових ризиків, оскільки повернення позикових коштів зазвичай супроводжується платою відсотків і погодженими строками повернення.

в) Залучені кошти: грошові кошти, які підприємство залучає за допомогою випуску акцій, облігацій або інших фінансових інструментів.

2. За строком використання:

а) Основний капітал: фінансові ресурси, що використовуються для придбання та модернізації обладнання, машин, будівель тощо, тобто активи, які мають тривалий строк використання.

Основний капітал підприємства - це сукупність матеріальних та нематеріальних активів, що використовуються в його діяльності з метою виробництва товарів або надання послуг на протязі тривалого періоду. Цей капітал є одним з ключових елементів для успішної діяльності підприємства і може включати в себе різноманітні активи. Основний капітал може включати такі складові:

- Матеріальні активи: це мається на увазі будівлі, споруди, обладнання, машини, транспортні засоби, земельні ділянки та інші матеріальні ресурси, які використовуються в процесі виробництва.
- Нематеріальні активи: сюди входять права власності, патенти, торгові марки, ліцензії, авторські права та інші нематеріальні ресурси, які мають велику вартість і можуть бути використані для створення вартості.
- Фінансові активи: це грошові кошти, цінні папери, акції, облігації та інші фінансові інструменти, які підприємство володіє для інвестицій або забезпечення ліквідності.

Основний капітал є ключовим ресурсом для будь-якого підприємства і відображає його потенціал для виробництва та створення вартості.

Ефективне управління цим капіталом допомагає підприємству досягти своїх стратегічних цілей та забезпечити стабільний розвиток в майбутньому.

б) Оборотний капітал.

Оборотний капітал підприємства - це сукупність фінансових ресурсів, які використовуються для покриття поточних витрат і забезпечення обороту виробничого процесу. Цей вид капіталу включає в себе кошти, які залучені підприємством для фінансування операційної діяльності на короткий термін.

Оборотний капітал включає такі складові:

- **Грошові кошти:** це готівка та еквіваленти готівки, які підприємство має на рахунках або в касі для забезпечення поточних витрат.
- **Запаси:** це товари або матеріали, які утримуються на складі або виробничому процесі для забезпечення продажів або виробництва продукції.
- **Поточні активи:** сюди входять розрахункові кошти, банківські рахунки, дебіторська заборгованість (кошти, що належать підприємству від покупців за наданими послугами або проданими товарами).
- **Поточні зобов'язання:** це кредиторська заборгованість, зобов'язання перед постачальниками та інші зобов'язання, які мають бути сплачені протягом короткого періоду.

Оборотний капітал є важливим показником фінансового здоров'я підприємства, оскільки він визначає його можливість функціонувати і забезпечує стабільний оборот виробничого процесу. Ефективне управління оборотним капіталом допомагає забезпечити ліквідність підприємства та його здатність досягти цілей виробництва і продажу продукції.

3. За характером:

а) **Фінансові активи:** грошові кошти, цінні папери, акції, облігації та інші фінансові інструменти, що приносять прибуток підприємству.

б) **Матеріальні активи:** фізичні ресурси, такі як обладнання, машини, будівлі, транспортні засоби тощо, які використовуються для виробничих процесів [33-36]

Наочно наведена класифікація фінансових ресурсів підприємства наведено на рисунку 1.8.

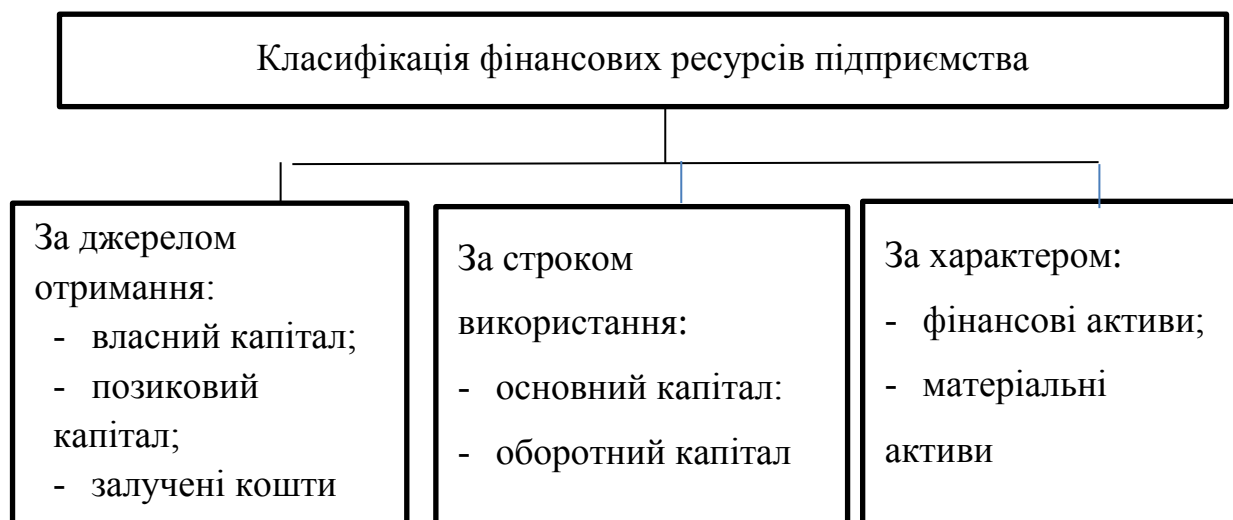

Рисунок 1.8 - Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Джерело: [37]

Класифікація фінансових ресурсів промислового підприємства є важливою складовою фінансового управління. Вона дозволяє підприємству ретельно планувати свої фінансові потреби, розподіляти ресурси і контролювати їх використання. Це, в свою чергу, допомагає уникнути нестачі фінансових ресурсів у критичний момент і забезпечити ефективне використання грошових коштів. Чітка класифікація допомагає у фінансовому аналізі підприємства, в тому числі в оцінці його фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості. Наслідком є прийняття керівництвом обґрунтованих рішень щодо фінансової політики.

Класифікація ресурсів впливає на структуру фінансової звітності підприємства. Вона допомагає у формуванні балансу, звіту про прибутки та інших фінансових звітів, які потрібні для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Різна класифікація фінансових ресурсів може впливати на рівень податкових обов'язків підприємства. Врахування цього допомагає зменшити податкове навантаження і оптимізувати фінансові потоки.

Поділ фінансових ресурсів промислового підприємства за видами допомагає виділити основні фінансові ризики, з якими стикається підприємство, і розробити стратегії їх управління.

Отже, класифікація фінансових ресурсів є необхідною для ефективного фінансового управління та досягнення фінансової стійкості та успішності промислового підприємства.

Класифікація допомагає зрозуміти структуру та характер використання фінансових ресурсів промислового підприємства, що являється дуже корисним для фінансового управління та планування розвитку бізнесу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ШАХТИ «ЦЕНТРАЛЬНА»

2.1. Характеристика діяльності ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»

Шахта "Центральна" є промисловим підприємством через свою діяльність у видобутку корисних копалин, зокрема вугілля. Промислові підприємства зазвичай займаються виробництвом товарів або послуг в масштабах, які значно вищі, ніж може забезпечити одиничне або малосерійне виробництво. У випадку шахти "Центральна" це вугілля, яке може бути використане в різних галузях промисловості, енергетиці та побутовому використанні. Така діяльність включає в себе багато процесів, від видобутку і обробки до транспортування та реалізації. Функціонування шахти пов'язане з видобутком вугілля, що входить до сфери видобувної промисловості. Промислові підприємства, як шахти, зазвичай спеціалізуються на виробництві певних товарів або послуг у великому масштабі та з використанням різноманітного технічного обладнання та ресурсів. У разі шахти це видобуток вугілля, яке потім може бути використане в енергетиці, промисловості, транспорті та інших галузях економіки [38].

ВП "Шахта 'Центральна'" входить до складу Державного підприємства "Мирноградвугілля" і є однією з важливих шахт на ринку вугільної промисловості України. Основним завданням цієї шахти є видобуток вугілля з високою ефективністю та безпекою для працівників.

Мета діяльності шахти "Центральна" ДП "Мирнограджвугілля" сформульована в контексті кількох складових:

- Ефективний видобуток вугілля: однією з основних цілей є забезпечення ефективного та безпечного видобутку вугілля з максимальним використанням наявних ресурсів і обладнання.
- Забезпечення сталого розвитку: шахта "Центральна" може працювати на кшталті, який забезпечує економічний розвиток регіону, у

якому вона розташована, а також розвиток соціально-економічних умов працівників та місцевої спільноти.

- Безпека працівників і збереження довкілля: однією з головних цілей є забезпечення безпеки та здоров'я працівників шахти, а також мінімізація негативного впливу на довкілля шляхом впровадження екологічно чистих технологій та процесів.
- Ефективне управління ресурсами також відноситься до основних цілей шахти, а саме: оптимізація використання ресурсів, включаючи робочу силу, матеріали, енергію та обладнання, для досягнення максимальної продуктивності та конкурентоспроможності.
- Дотримання стандартів якості та безпеки: шахта встановила перед собою завдання дотримання відповідних стандартів якості та безпеки у вугільній промисловості, щоб забезпечити надійність та якість видобутого вугілля. [39, 40]

Стратегічний напрямок розвитку шахти "Центральна" включає в себе як економічні, так і соціальні показники, що сприяють досягненню її цілей у межах ДП "Мирногражвугілля".

Характеристику "Шахти 'Центральна'" виконаємо за наступними напрямками:

1) Технічне обладнання

Технічне обладнання шахти "Центральна" складається з різноманітних машин, устаткування та систем, які використовуються для видобутку вугілля і забезпечення безпечної та ефективної діяльності шахти. Основні складові включають:

- Вугільні комбайни: використовуються для механізованого видобутку вугілля в шахті. Ці машини можуть видаляти вугілля з рудникового обличчя та транспортувати його до місця обробки.
- Лебідкові установки і канатний транспорт: використовуються для підняття вугілля і матеріалів з глибини шахти на поверхню.

- Підземні транспортні засоби: включають шахтні локомотиви або конвеєри, які використовуються для переміщення матеріалів і робочих на великі відстані всередині шахти.
- Вентиляційна система: забезпечує постійний потік свіжого повітря в шахту, а також відведення випарів і газів, що утворюються під час видобутку.
- Системи контролю безпеки і моніторингу: включають в себе датчики газу, диму, температури та інші, які виявляють небезпечні умови і сповіщають робітників про них.
- Обладнання для обробки і оброблення вугілля: включає в себе машини для подрібнення, промивання та сортування вугілля перед транспортуванням та реалізацією.

2) Безпека праці

Забезпечення безпеки праці на шахті "Центральна" є надзвичайно важливою задачею, оскільки робота у вугільних шахтах може бути небезпечною через потенційні загрози, такі як вибухи газів, обвали, травми та інші аварійні ситуації. Для забезпечення безпеки працівників у шахті "Центральна" застосовуються різні заходи та системи:

- Технічні заходи безпеки: це включає в себе регулярне технічне обслуговування та перевірки обладнання для виявлення будь-яких потенційних проблем, а також використання сучасного устаткування з системами автоматизації та безпеки.
- Освіта та навчання: всі працівники шахти проходять обов'язкове навчання з питань безпеки праці, яке включає в себе правила безпеки, процедури евакуації та реагування на аварійні ситуації.
- Строгий режим дотримання правил та процедур: в шахті діють строгі правила щодо виконання безпеки, які повинні дотримуватися всіма працівниками. Це включає в себе використання захисного спорядження, дотримання правил перевезення та використання обладнання, а також повідомлення про будь-які небезпечні умови або інциденти.

- Системи моніторингу та контролю: в шахті встановлені системи моніторингу для виявлення газів, вибухонебезпечних умов та інших потенційно небезпечних ситуацій. Ці системи надають робочим можливість реагувати на небезпечні умови та евакуюватися в безпечне місце.

Загальна безпека праці в шахті «Центральна» залежить від комплексу цих заходів та виваженої політики безпеки, що включає у себе як технічні, так і організаційні аспекти. Забезпечення високого рівня безпеки для працівників шахти включає в себе регулярні перевірки техніки безпеки, проведення тренінгів з питань безпеки праці, впровадження сучасних систем контролю за умовами праці та медичний контроль за станом працівників.

3) Видобуток вугілля

Шахта спрямовує свої зусилля на максимально ефективний та безпечний видобуток вугілля з урахуванням найновіших технологій та методів

Видобуток вугілля в шахті "Центральна" включає в себе ряд процесів і обладнання, які використовуються для добування цієї корисної копалини з надр землі. Процес видобутку вугілля на шахті "Центральна" включає наступні етапи:

- Підготовка до видобутку: цей етап включає в себе встановлення і підготовку обладнання та інфраструктури для початку видобутку на нових ділянках, лавах. Це може включати будівництво шахтних входів, встановлення лебідок, електропроводів, вентиляційних систем і іншого обладнання.

- Видобуток вугілля: після розробки родовища розпочинається фактичний процес видобутку вугілля. Це може бути виконано з використанням вугільних комбайнів, які руйнують вугільну породу та транспортують вугілля на поверхню через конвеєрні системи або інші методи транспорту [41].

- Обробка і підготовка вугілля: після видобутку вугілля повинно бути оброблено, щоб видалити забруднення та вивести його на ринок. Це включає подрібнення, промивання, сортування і інші процеси обробки.

- Транспортування і зберігання: оброблене вугілля транспортується до місця зберігання або прямо до споживачів. Це включає використання залізничного та автомобільного транспорту.

4) Охорона навколишнього середовища

Здійснення заходів з мінімізації негативного впливу видобутку вугілля на навколишнє середовище. Це може включати в себе впровадження програми реабілітації земель після видобутку, контроль за викидами шкідливих речовин та впровадження енергоефективних технологій

5) Соціальна відповідальність: підтримка соціальних програм для працівників шахти та мешканців прилеглих територій, таких як програми забезпечення житла, освіти, медичного обслуговування тощо.

Соціальна відповідальність шахти "Центральна" охоплює широкий спектр ініціатив та дій, спрямованих на взаємодію з різними зацікавленими сторонами та спільнотами, в яких вона працює. Основні аспекти соціальної відповідальності, які реалізовані шахтою "Центральна":

- Охорона здоров'я та безпека співробітників: забезпечення безпеки і здоров'я працівників шахти через надання відповідного захисного спорядження, навчання з питань безпеки, регулярні медичні огляди тощо.

- Охорона довкілля: зменшення негативного впливу видобутку вугілля на навколишнє середовище шляхом впровадження технологій з енергоефективності, відновлюваних джерел енергії, контролю викидів тощо.

- Розвиток спільнот: ініціативи щодо підтримки розвитку та покращення умов життя місцевих спільнот, включаючи інвестиції у місцеву інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я, розвиток місцевої економіки тощо.

- Соціальна партнерство і співпраця: співпраця з місцевими владами, неприбутковими організаціями та іншими зацікавленими сторонами

з метою спільного вирішення соціальних проблем та підтримки сталого розвитку регіону.

- Прозорість та етичне управління: забезпечення відкритості та прозорості у веденні бізнесу, дотримання етичних принципів у відносинах з працівниками, клієнтами, постачальниками та іншими зацікавленими сторонами.

Загальна мета соціальної відповідальності шахти "Центральна" полягає у тому, щоб бізнес відігравав позитивну роль у суспільстві та сприяв сталому розвитку, зберігаючи баланс між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності.

6) Економічна ефективність.

Забезпечення ефективного виробництва вугілля з максимальним використанням ресурсів та мінімізацією витрат. Це включає в себе оптимізацію виробничих процесів, управління витратами та підвищення продуктивності праці [40].

Загалом, ВП "Шахта "Центральна"" є важливою ланкою у вугільній промисловості України, яка працює над підтримкою високих стандартів технологічного розвитку, безпеки праці та охорони навколишнього середовища.

Шахта "Центральна", як промислове підприємство, постачає вугілля різним категоріям споживачів, в залежності від їх потреб і ринкових умов. Ось деякі з основних категорій споживачів її вугілля:

- Енергетичні компанії: вугілля є важливим джерелом палива для виробництва електроенергії в теплових електростанціях. Такі компанії отримують вугілля від шахти "Центральна" для забезпечення енергетичних потреб регіону чи країни.

- Промислові підприємства: деякі галузі промисловості використовують вугілля як джерело тепла для виробництва.

- Побутові споживачі: вугілля може бути використане для обігріву житлових приміщень та для приготування їжі у побуті. Хоча використання

вугілля у побуті зменшується через розвиток більш чистих джерел енергії, Донецький регіон все ще суттєво залежить від нього для опалення.

Слід зауважити, що основним покупцем вугілля шахти «Центральна» є збагачувальна фабрика «Мирноградська». Питома вага збуту на неї складає близько 85%

Шахта «Центральна» розташована в м. Мирноград Донецької області. Покровський район є одним із регіонів України, де розташовані кілька вугільних шахт. Ці підприємства утворюють конкурентні умови на ринку вугілля для діяльності шахти «Центральна». Основні вугільні підприємства цього регіону:

- Шахта "Краснолиманська": одна з найбільших вугільних шахт у районі. Вона спеціалізується на видобутку енергетичного вугілля і є важливим постачальником вугілля для енергетичних підприємств.
- Шахта "Добропільська": належить до Покровського району. Спеціалізується на видобутку енергетичного вугілля.
- Шахта "Білицька": шахта займається видобутком вугілля для енергетичних потреб.
- Шахта "Алмазна": є частиною холдингу ДТЕК і знаходиться в місті Мирноград, яке також входить до Покровського району. Шахта видобуває вугілля високої якості.
- Шахта "Котляревська": спеціалізується на видобутку енергетичного вугілля.

Ці шахти є важливими для економіки регіону, забезпечують робочі місця та сприяють розвитку місцевої інфраструктури. Кожна з них має свої особливості щодо якості вугілля, глибини залягання пластів та технологій видобутку.

Управління шахтою "Центральна" в рамках ДП "Мирноградвугілля" організоване через ієрархічну структуру керівництва, яка включає в себе наступні елементи:

1. Дирекція шахти

Дирекція або керівництво шахти відповідає за загальне керівництво та управління всіма аспектами діяльності шахти, включаючи видобуток вугілля, безпеку праці, відносини з громадськістю та інші аспекти.

2. Виробничий персонал.

Це робочі та технічний персонал, який прямо займається видобутком вугілля та обслуговуванням обладнання на шахті. Вони виконують різноманітні функції, від робітників на поверхні до шахтарів, які працюють у глибині шахти.

3. Відділи управління.

Управління шахтою включає в себе ряд відділів, які відповідають за конкретні аспекти діяльності. Це можуть бути відділи з безпеки, гірничої галузі, ресурсів людських, виробничого планування, фінансів, інженерії та інші.

4. Консультативні органи.

Іноді керівництво шахти може співпрацювати з консультативними органами або комітетами, які включають в себе представників робітників, експертів з питань безпеки та інших зацікавлених сторін.

5. Керівництво компанії.

Шахта "Центральна" є частиною більшої компанії, а саме ДП «Мирноградвугілля» тож управління частково підтримане та кероване вищим рівнем керівництва компанії, яке встановлює стратегічні цілі, політики та процедури для всіх своїх підприємств, включаючи шахту "Центральна".

Організаційну структуру шахти "Центральна" ілюструє рисунок 2.1

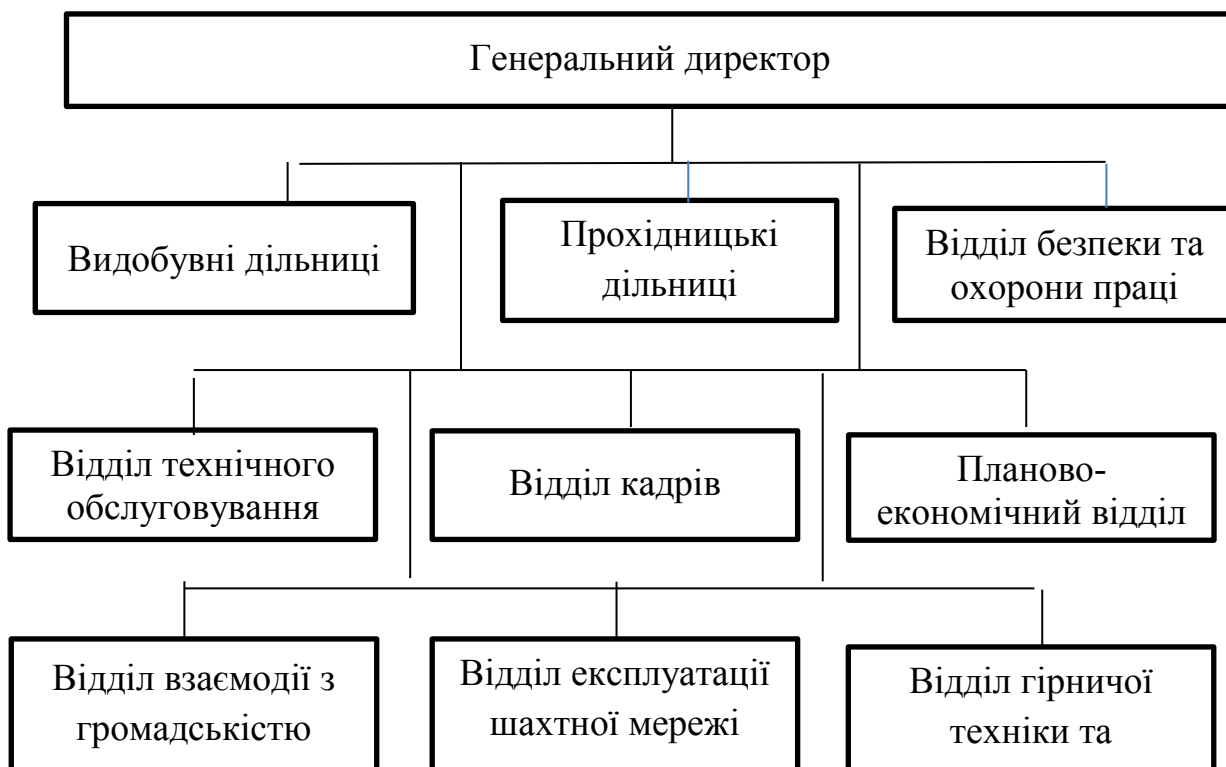

Рисунок 2.1 – Організаційна структура шахти "Центральна"

Джерело: [складено автором]

Директор шахти є вищим керівником, який відповідає за загальне керівництво та стратегічне планування роботи шахти "Центральна". Директор здійснює контроль за виконанням цілей та завдань шахти, забезпечує виконання вимог безпеки та регуляторних стандартів.

Завданням відділу виробництва є планування та координація виробничих процесів на шахті. Його основною функцією являється управління видобувними і прохідницькими ділянками. Цей відділ здійснює нагляд за видобутком вугілля, управлінням обладнанням та технічною підтримкою.

Відділ безпеки та охорони праці забезпечує виконання вимог з питань безпеки та охорони здоров'я на робочому місці. Цей відділ відповідає за розробку та впровадження програм безпеки, навчання працівників та ведення статистики щодо нещасних випадків. Відділ людських ресурсів відповідає за управління персоналом, включаючи найм, навчання, розвиток та управління відносинами з працівниками.

Відділ технічного обслуговування здійснює технічне обслуговування та ремонт обладнання, веде контроль за станом технічних систем на шахті.

Планово-економічний відділ фінансів і обліку відповідає за фінансове планування та облік фінансової діяльності шахти. Відділ взаємодії з громадськістю та зв'язків з громадськістю відповідає за взаємодію з місцевими громадами, урядовими органами та іншими зацікавленими сторонами, а також за розвиток стосунків з громадськістю та відносин з громадськістю.

Відділ експлуатації шахтної мережі відповідає за управління шахтною мережею, включаючи обслуговування підземних комунікацій та електрообладнання. Відділ гірничої техніки та механізації слідкує за експлуатацію та обслуговування гірничої техніки та механізмів на шахті.

Відділ геології та геотехніки займається вивченням геологічної будови родовища, розробкою гірничих планів та геотехнічними аспектами діяльності шахти. Відділ автоматизації та інформаційних технологій: відповідає за впровадження сучасних технологій автоматизації та управління на шахті [41]

Трудові відносини на шахті "Центральна" в рамках ДП "Мирноградвугілля" визначаються законодавством України та внутрішніми політиками компанії. Кожен працівник шахти укладає трудовий договір з компанією, який встановлює права та обов'язки обох сторін, умови праці, заробітну плату, режим роботи та інші умови праці. Працівники шахти «Центральна» мають різноманітні соціальні гарантії, такі як медичне страхування, відпустки, допомога у випадку травм або хвороб, пенсійні виплати тощо.

Шахта забезпечує працівникам можливості для професійного розвитку, включаючи навчання, курси підвищення кваліфікації та інші форми навчання. У вирішенні соціально-економічних питань, на шахті, таких як умови праці, заробітна плата, безпека праці тощо беруть участь профспілки

2.2. Аналіз основних показників роботи шахти

Аналіз основних показників діяльності шахти "Центральна" включає різноманітні напрямки, які дають уявлення про її фінансовий стан, продуктивність та ефективність. Основні результати діяльності підприємства демонструє таблиця 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні результати діяльності шахти «Центральна» за 2019-2023 роки

Найменування показників	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023 р.			
					план	факт	+/-	%
Обсяг видобутку вугілля, тис.т.	349,7	253,4	285,8	286,0	270,0	209,4	-60,6	77,6
Середньодобовий видобуток, т/доб	974	713	795	804	783	595	-188	76,0
Чисельність ПВП, осіб	1589	1483	1496	1415	1627	1444	-183	88,8
Чисельність робітників по видобутку, осіб	1378	1279	1282	1199	1398	1226	-172	87,7
Продуктивність праці, т/міс	21,1	16,5	18,6	19,9	16,1	14,2	-1,9	88,2
Готова вугільна продукція, тис.т	170,0	183,7	280,9	278,8	266,0	199,6	-66,4	75,0
Товарна вугільна продукція, тис.т	165,9	180,4	276,3	275,4	261,7	195,2	-66,5	74,6
Товарна продукція у оптових цінах, тис.т	43265	37395	54884	59019	66057	25405	- 40652	38,5
Реалізація товарної продукції, тис.т	167,5	181,5	276,3	275,4	261,7	195,2	-66,5	74,6
Реалізація продукції у оптових цінах, т.грн.	43636	37730	54884	59019	66057	25405	- 40652	38,5
Собівартість товарної продукції, т.грн.	67449	82953	105975	122829	86922	140120	53198	161,2
Чистий прибуток (збиток), т.грн.	-7384	-31434	-47598	-13410		-25169		
Фонд оплати праці, т.грн.	21555,8	30188,6	42948,4	46940,7	49914,5	51630,3	1715,8	103,4
Держпідтримка, т.грн.	23536,0	23821,0	30735,9	6947,0	0	0	0	0

Джерело: сформовано автором

На основі таблиці 2.1 зробимо наступні висновки:

- Обсяг видобутку вугілля за останні чотири роки поступово зменшується. В 2023 році в порівнянні з 2019 роком він скоротився на 40%, що складає 140,3 тис.т,

- Середньодобовий видобуток вугілля також за аналізований період зменшився. Скорочення складає 379 т/доб
- Чисельність персоналу скоротилася за 2019-2023 роки на 145 осіб. Слід зауважити, що фактична чисельність працівників підприємства менше планової на 183 особи
- Негативним явищем є суттєве зменшення продуктивності праці. Цей показник з 21,1 т/ міс впав до значення 14,2 т/міс. Скорочення склало 32,7%
- На шахті спостерігається зростання показника собівартості товарної продукції. Він збільшився на 1332671 т.грн
- Підприємство є збитковим. В 2023 році на шахті спостерігався негативний фінансовий результат у розмірі 25169 тис грн.
- До 2023 року шахта отримувала державну підтримку

Представимо на рисунках 2.2 – 2.2 наочно динаміку основних показників діяльності шахти «Центральна»

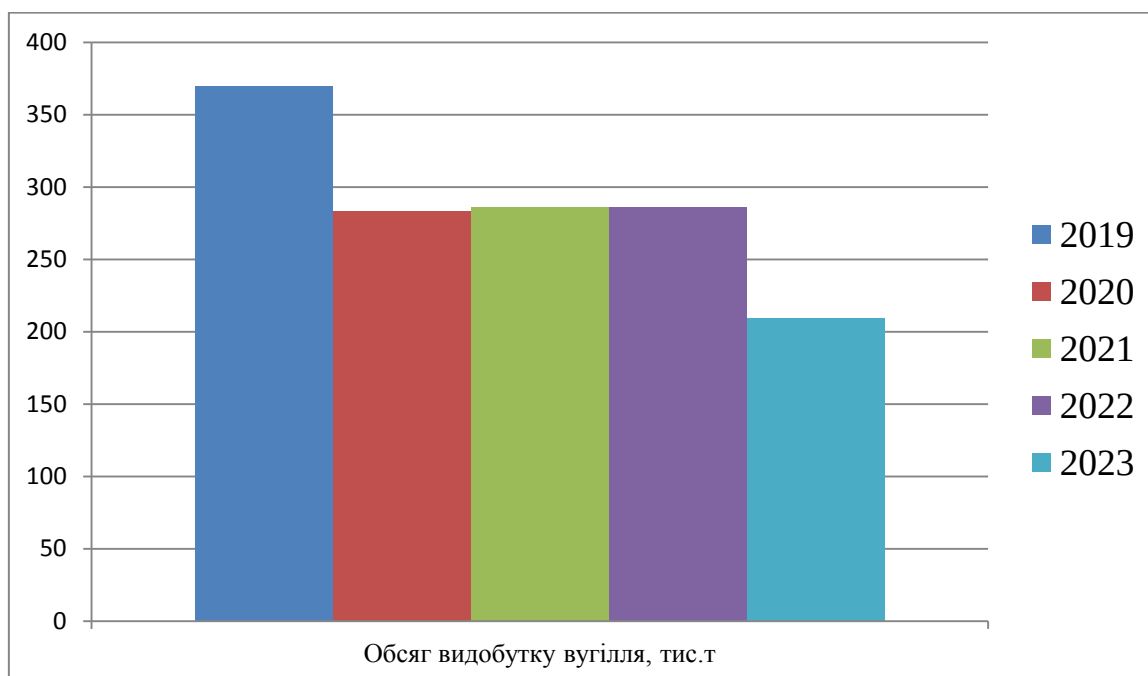

Рисунок 2.1 – Обсяг видобутку вугілля ВП шахта «Центральна»

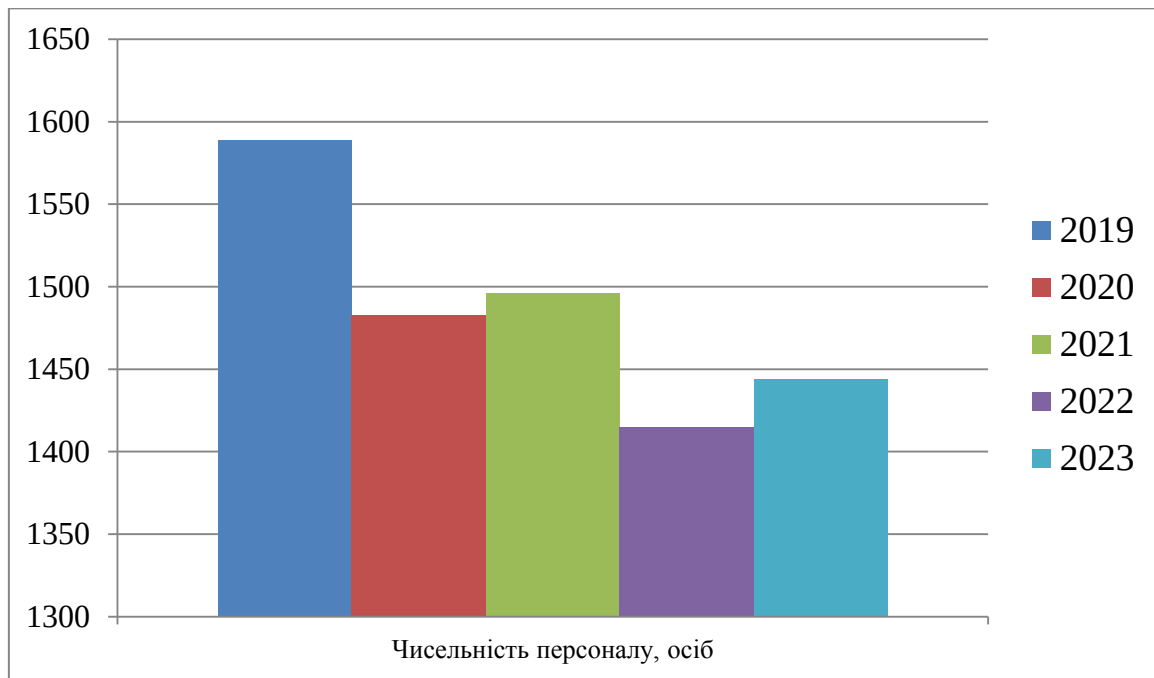

Рисунок 2.2 – Чисельність персоналу ВП шахта «Центральна» за 2019-2023 роки

Далі виконаємо оцінку зміни продуктивності праці за 2019-2023 роки. Для цього скористаємось інформацією таблиці 2.1 та побудуємо таблицю 2.2.

Таблиця 2.2- Результати аналізу продуктивності праці ВП «Шахта «Центральна» за 2019-2023 рр.

Роки	Продуктивність праці 1 робітника, т/міс.	Темп росту		Темп приросту	
		Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний
2019	21,1	1,00	1,00	-	-
2020	16,5	0,78	0,78	-22	-22
2021	18,6	1,12	0,88	12	-12
2022	19,9	1,07	0,94	7	-6
2023	14,2	0,71	0,67	-29	-33

Джерело: сформовано автором

Відобразимо динаміку зміни показника продуктивності праці графічно на рисунку 2.3

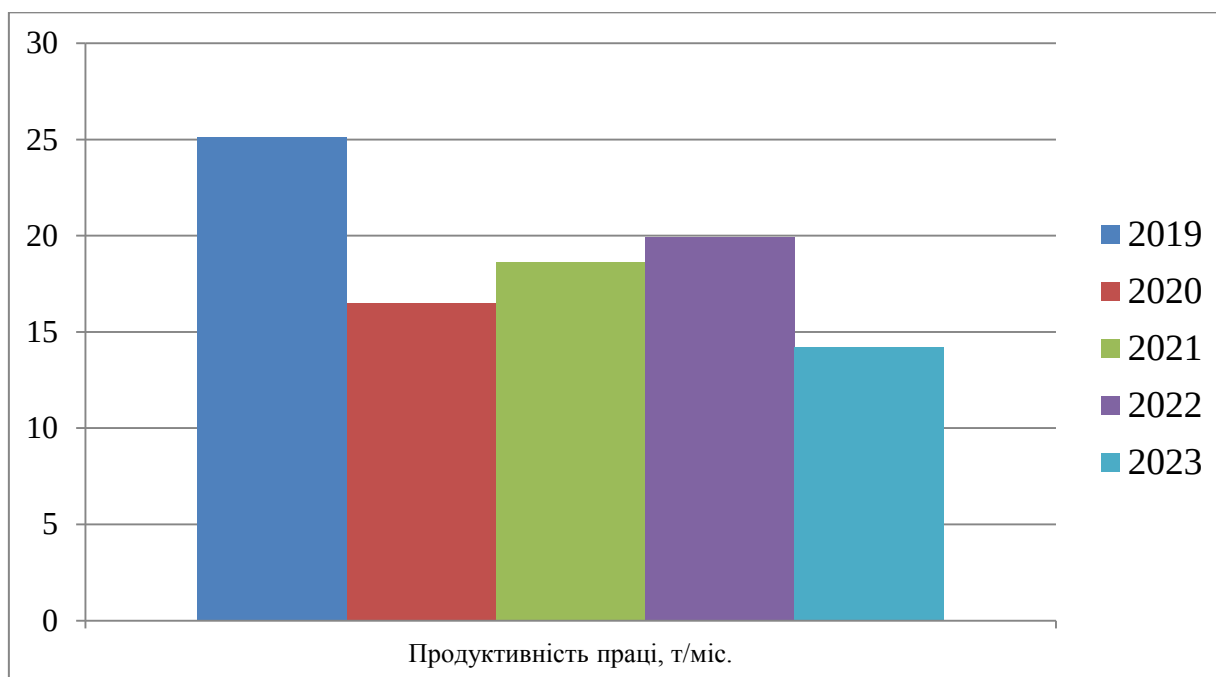

Рисунок 2.3 – Продуктивність праці ВП шахта «Центральна» за 2019-2023 роки, т/міс

Прибуток є ключовим показником ефективності діяльності промислового підприємства та його фінансового здоров'я. Він використовується для оцінки рентабельності, інвестиційної привабливості та загальної економічної стабільності шахти «Центральна». Прибуток — це фінансовий результат діяльності підприємства, який визначається як різниця між загальним доходом та загальними витратами. Аналіз фінансового результату діяльності шахти «Центральна» виконаємо за даними фінансового звіту (форма №2). Тенденція зміни даного показника за 2019-2023 роки на шахті «Центральна» зображена на рисунку 2.4

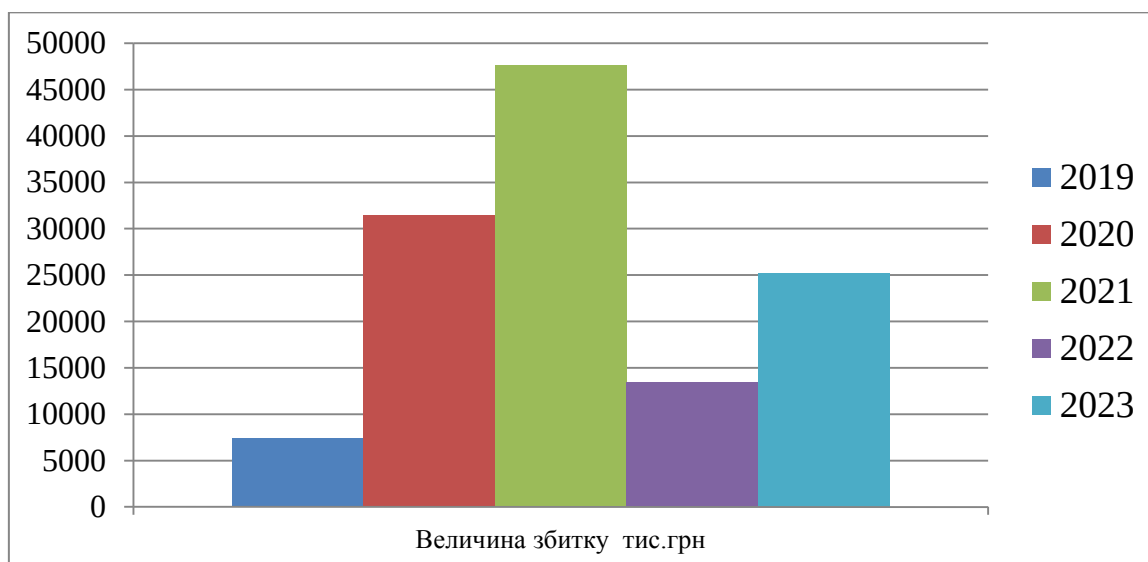

Рисунок 2.4 – Величина збитку ВП шахта «Центральна» за 2019-2023 роки

Погіршення показників діяльності шахти "Центральна" має кілька причин:

1) Зношення обладнання: обладнання шахти є застарілим, воно піддається інтенсивному зносу. Це приводить до зниження продуктивності та збільшення часу та витрат на ремонт.

2) Погіршення умов праці: умови праці в шахті поступово стають менш безпечними та комфортними для працівників. Наслідком є зниження продуктивності та збільшення кількості виробничих аварій.

3) Економічні чи фінансові проблеми: збільшення витрат на енергію та матеріали, зменшення цін на вугілля, проблеми з фінансуванням.

4) Недостатня модернізація та інновації: шахта тривалий час не інвестувала в модернізацію свого обладнання, технологій та процесів. Наслідком є зниження продуктивності.

5) Соціальні та організаційні проблеми: проблеми з управлінням та низький рівень мотивації працівників впливають на продуктивність та ефективність функціонування шахти.

Розуміння конкретних причин погіршення показників діяльності важливе для прийняття відповідних заходів щодо покращення ситуації.

2.3. Оцінка фінансових ресурсів ВП шахта «Центральна»

Аналіз фінансових ресурсів шахти "Центральна" має кілька основних цілей. Насамперед, він спрямований на оцінку та покращення фінансової стійкості та ефективності підприємства. Для аналізу фінансових ресурсів шахти будемо використовувати різні одиниці виміру, залежно від конкретних показників, які аналізуються. Основні одиниці виміру включають: грошові одиниці, відсотки, кількісні показники, часові одиниці та абсолютні величини.

Фінансовий стан підприємства — це сукупність показників, що характеризують наявні фінансові ресурси, їхню структуру, стан і динаміку, а також здатність підприємства фінансувати свою діяльність, покривати зобов'язання і забезпечувати стабільний розвиток. Основні елементи, які визначають фінансовий стан шахти «Центральна», включають:

- Ліквідність - здатність підприємства швидко перетворювати активи в готівку для покриття короткострокових зобов'язань.
- Фінансова стійкість - співвідношення власних і позикових коштів, що показує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.
- Рентабельність - показники ефективності використання ресурсів підприємства для отримання прибутку.
- Заборгованість і обслуговування боргу
- Ділову активність: ефективність використання ресурсів підприємства, оборотність активів (виручка/загальні активи), оборотність запасів (собівартість реалізованої продукції/середні запаси).
- Грошові потоки.

Оцінку фінансових ресурсів ВП шахта «Центральна» виконаємо на основі розрахунку наступних показників:

1) Ліквідність:

- Коефіцієнт поточної ліквідності: Співвідношення поточних активів до поточних зобов'язань (коефіцієнт, без одиниць виміру).

- Коефіцієнт швидкої ліквідності: співвідношення поточних активів без урахування запасів до поточних зобов'язань (коефіцієнт, без одиниць виміру).

2) Фінансова стійкість:

- Коефіцієнт автономії: співвідношення власного капіталу до загальних активів (коефіцієнт, без одиниць виміру).

- Коефіцієнт фінансової залежності: співвідношення позикового капіталу до власного капіталу (коефіцієнт, без одиниць виміру).

3) Рентабельність:

- Рентабельність активів (ROA): відношення чистого прибутку до загальної суми активів (у відсотках).

- Рентабельність власного капіталу (ROE): відношення чистого прибутку до власного капіталу (у відсотках).

- Рентабельність продажів (ROS): відношення чистого прибутку до виручки (у відсотках).

4) Заборгованість і обслуговування боргу:

- Загальна заборгованість: сума боргових зобов'язань (у гривнях або іншій валюті).

- Процентні виплати: сума сплачених відсотків (у гривнях або іншій валюті).

5) Ділова активність:

- Оборотно́ість активів: виручка від реалізації продукції/середні активи (рази).

- Оборотно́ість запасів: собівартість реалізованої продукції/середні запаси (рази).

Проведемо аналіз за допомогою коефіцієнтів, які представлені в таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Особливості аналізу показників (коефіцієнтів) для оцінки фінансових ресурсів підприємства

№ п/п	Показник	Норм. знач.	Формула розрахунку
1. Аналіз майнового стану підприємства.			
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	зменш.	$\phi.1 \text{ p.032} / \phi.1 \text{ p.031}$
1.2	Коефіцієнт оновлення	збільш.	$\phi.5 \text{ p.260(гр.5)} / \phi.1 \text{ p.031(гр.4)}$
1.3	Коефіцієнт вибуття	менш. ніж к-т 1.2	$\phi.5 \text{ p.260(гр.8)} / \phi.1 \text{ p.031(гр.3)}$
2. Аналіз ліквідності підприємства.			
2.1	Коефіцієнт покриття	>1	$\phi.1 \text{ p.260} / \phi.1 \text{ p.620}$
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	$\phi.1(\text{p.260}-\Sigma(\text{p.100-140})) / \phi.1 \text{ p.620}$
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0, збільш.	$\phi.1(\text{p.220}+\text{p.230}+\text{p.240}) / \phi.1 \text{ p.620}$
2.4	Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	>0, збільш.	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620})$
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства.			
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	$\phi.1 \text{ p.380} / \phi.1 \text{ p.640}$
3.2	Коефіцієнт фінансування	<1, зменш.	$\phi.1(\text{p.430}+\text{p.480}+\text{p.620}+\text{p.630}) / \phi.1 \text{ p.380}$
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620}) / \phi.1 \text{ p.620}$
3.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0, збільш.	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620}) / \phi.1 \text{ p.380}$
4. Аналіз ділової активності підприємства.			
4.1	Коефіцієнт оборотності активів	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\text{p.280(гр.3)}+\text{p.280(гр.4)})/2$
4.2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\Sigma(\text{p.520}-\text{p.600})\text{гр.3} + \Sigma(\text{p.520}-\text{p.600})\text{гр.4})/2$
4.3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\Sigma(\text{p.150}-\text{p.210})\text{гр.3} + \Sigma(\text{p.150}-\text{p.210})\text{гр.4})/2$
4.4	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.3
4.5	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.2
4.6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільш.	$\phi.2 \text{ p.040} / \phi.1(\Sigma(\text{p.100}-\text{p.140})\text{гр.3} + \Sigma(\text{p.100}-\text{p.140})\text{гр.4})/2$
4.7	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\text{p.031(гр.3)} + (\text{p.031(гр.4)})/2$
4.8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\text{p.380(гр.3)} + (\text{p.380(гр.4)})/2$
5. Аналіз рентабельності підприємства.			
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220 або p.225} / \phi.1(\text{p.280(гр.3)}+\text{p.280(гр.4)})/2$
5.2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220 або p.225} / \phi.1(\text{p.380(гр.3)}+\text{p.380(гр.4)})/2$
5.3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220 або p.225} / \phi.2 \text{ p.035}$
5.4	Коефіцієнт рентабельності продукції	>0, збільш.	$\phi.2 (\text{p.100 (або p.105)}+090-060) / \phi.2 (\text{p.040}+070+080)$

На основі інформації таблиці 2.3 виконаємо безпосередньо розрахунки. Вони узагальнені в таблиці 2.4

Таблиця 2.4. – Результати розрахунку фінансових показників (коефіцієнтів) за 2019-2023 роки для шахти «Центральна»

№ п/п	Показник	Норм. знач.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1. Аналіз майнового стану підприємства.							
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	зменш.	0,26	0,0005	0,28	0,29	0,25
1.2	Коефіцієнт оновлення	збільш.	0,02	-	-	0,03	0,005
1.3	Коефіцієнт вибуття	менш. ніж к-т 1.2	0,02	-	-	0,004	-
2. Аналіз ліквідності підприємства.							
2.1	Коефіцієнт покриття	>1	0,02	0,017	0,01	0,009	0,012
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,01	0,008	0,002	0,002	0,001
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0, збільш.	0,00002	0,00002	-	-	-
2.4	Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	>0, збільш.	-122404	-154424	191591	257710	359216
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства.							
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	-0,01	-0,23	-0,54	-0,94	-0,6
3.2	Коефіцієнт фінансування	<1, зменш.	-101,5	-5,42	-2,85	-2,059	-2,66
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	-0,98	-0,98	-0,98	-0,99	-0,98
3.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0, збільш.	87,5	4,69	2,43	1,84	2,45
4. Аналіз ділової активності підприємства.							
4.1	Коефіцієнт оборотності активів	збільш.	0,13	0,15	0,38	0,4	0,11
4.2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільш.	0,16	0,12	0,15	0,23	0,08
4.3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільш.	8,45	9,26	51,96	78,16	36,06
4.4	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	зменш.	43,19	39,42	7,02	4,67	10,12
4.5	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	зменш.	2281,25	3041,67	2433,33	1586,96	4562,5
4.6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільш.	23,31	27,41	27,82	58,59	34,61
4.7	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільш.	0,1	0,2	0,28	0,29	0,08
4.8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільш.	-13,35	-28,72	-0,7	-0,42	-0,17
5. Аналіз рентабельності підприємства.							
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	>0, збільш.	-0,06	-0,22	-0,16	-0,41	-0,51
5.2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0, збільш.	6,62	23,7	0,3	0,44	0,85
5.3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0, збільш.	-0,49	-0,82	-0,86	-1,03	-4,82
5.4	Коефіцієнт рентабельності продукції	>0, збільш.	-0,25	-0,23	-0,31	-0,54	-0,86

Результати оцінки фінансових показників діяльності шахти «Центральна» свідчать про її дуже поганий фінансовий стан. Шахта працює нестабільно. З таблиці 2.4 бачимо, що в 2023 році її фінансові показники погіршились. У даного промислового підприємства не вистачає фінансових ресурсів для покриття виробничих потреб. Це підтверджує значення коефіцієнта ліквідності, яке за 2019-2023 роки зменшилося. Шахта забезпечена власними оборотними коштами не в повному обсязі (98-99%). Зміну коефіцієнта швидкої ліквідності демонструє рисунок 2.5 коефіцієнта платоспроможності – рисунок 2.6

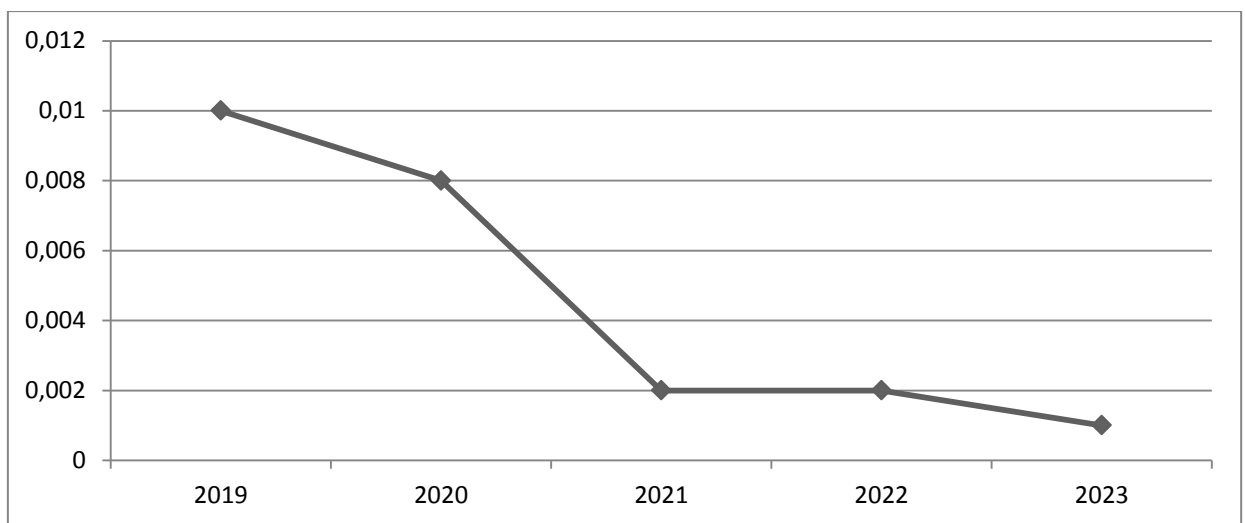

Рисунок 2.5- Зміна коефіцієнта швидкої ліквідності за 2019-2023 роки на шахті «Центральна»

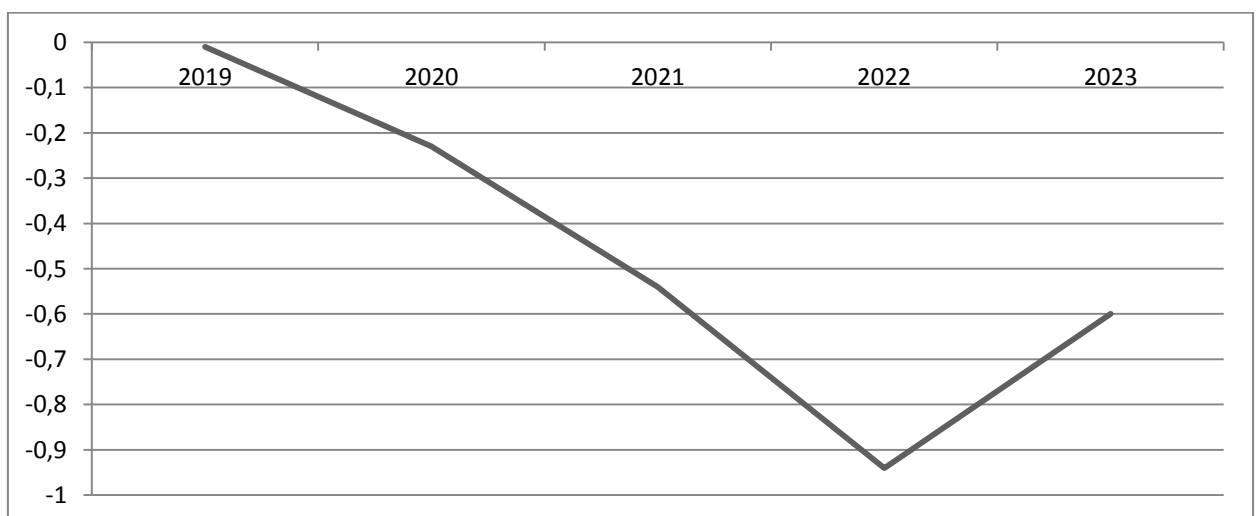

Рисунок 2.6- Зміна коефіцієнта платоспроможності (автономії) за 2019-2023 роки на шахті «Центральна»

Зміну коефіцієнта рентабельності за 2019-2023 роки на шахті «Центральна» ілюструє рисунок 2.7

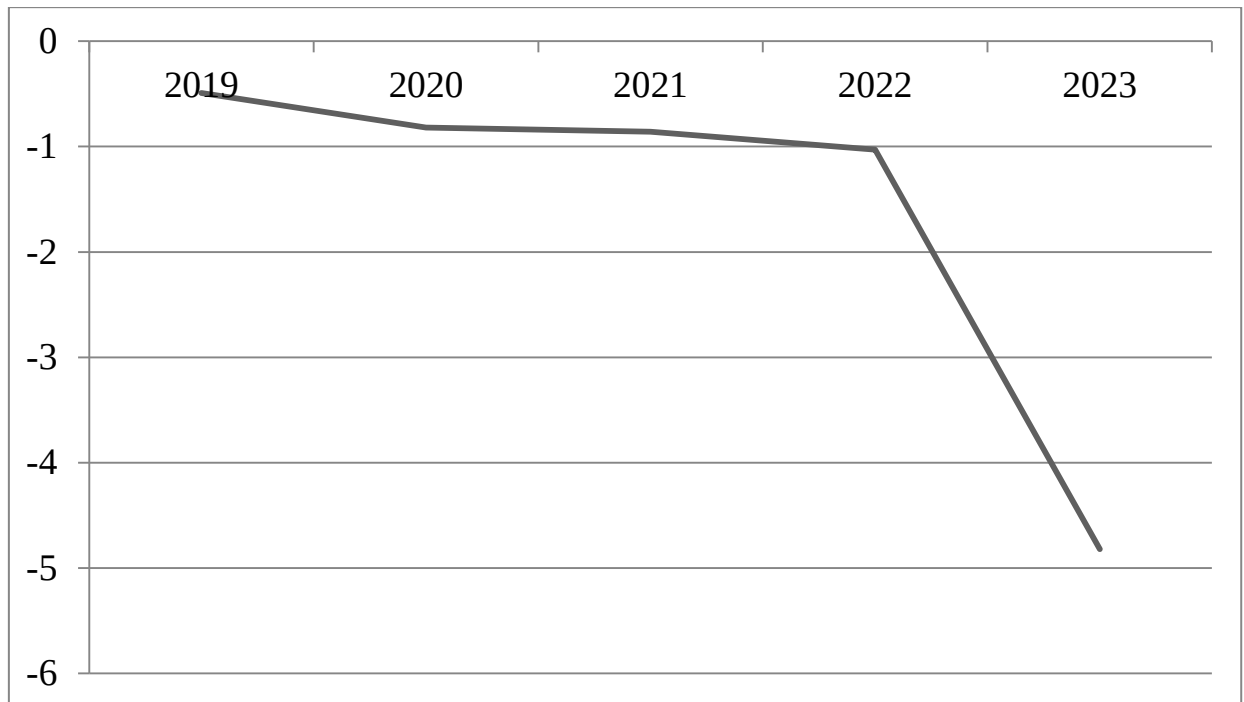

Рисунок 2.7- Зміна коефіцієнта рентабельності за 2019-2023 роки на шахті «Центральна»

Отже, робимо висновок: на стан фінансових ресурсів шахти «Центральна» впливають внутрішні і зовнішні фактори. Суттєвий вплив на них мають ефективність управління підприємством, структура та якість активів, витратна політика та продуктивність праці.

Активи шахти «Центральна», як і будь-якого іншого підприємства, можна класифікувати за рівнем ліквідності, тобто за їх здатністю швидко і без значних втрат у вартості перетворюватися на грошові кошти. Від рівня ліквідності балансу залежить платоспроможність вугільного підприємства. Ліквідність характеризує одночасно перспективний і поточний стан активів підприємства. Розрахує показники ліквідності шахти за 2019-2023 роки згідно чотирьох груп ліквідності активів:

- 1) Найбільш ліквідні активи (A1) - ця група включає активи, які можуть бути негайно використані для погашення зобов'язань: грошові кошти

(готівка в касі, кошти на банківських рахунках), короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути швидко реалізовані на ринку (наприклад, цінні папери). Формула розрахунку найбільш ліквідних активів виглядає наступним чином:

$$\text{Найбільш ліквідні активи} = \text{Грошові кошти} + \\ + \text{Короткострокові фінансові інвестиції}$$

$$Л1_{2019} = 2 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л1_{2020} = 4 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л1_{2021} = 15 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л1_{2022} = 0 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л1_{2023} = 0$$

Цей показник допомагає оцінити здатність підприємства швидко мобілізувати кошти для виконання короткострокових зобов'язань.

2) Швидколіквідні активи (А2) - активи, що можуть бути перетворені на грошові кошти протягом короткого часу, зазвичай протягом одного року: дебіторська заборгованість (платежі від покупців та замовників, за умови що термін їх погашення не перевищує одного року), інші короткострокові фінансові активи (короткострокові позики, надані іншим підприємствам). Формула розрахунку швидколіквідних активів виглядає наступним чином:

$$\text{Швидколіквідні активи} = \text{Дебіторська заборгованість} + \\ + \text{Інші короткострокові фінансові активи}$$

$$Л2_{2019} = 549 + 30 + 1388 + 1 + 776 + 44 = 2788 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л2_{2020} = 45 + 1532 + 510 + 23 = 2110 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л2_{2021} = 52 + 432 + 37 + 64 = 585 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л2_{2022} = 79 + 616 + 31 + 114 = 840 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л2_{2023} = 94 + 420 + 40 + 260 = 814 \text{ (тис.грн);}$$

3) Повільноліквідні активи (А3) - активи, що потребують більше часу для перетворення на грошові кошти: запаси (сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція), довгострокова дебіторська заборгованість

(платежі, які очікуються через період більше одного року). Формула розрахунку повільноліквідних активів виглядає наступним чином:

$$\text{Повільноліквідні активи} = \text{Запаси} + \\ + \text{Довгострокова дебіторська заборгованість}$$

$$ЛЗ_{2019} = 619 + 14 + 835 = 1468 \text{ (тис.грн)}$$

$$ЛЗ_{2020} = 1404 + 36 + 1823 = 3263 \text{ (тис.грн)}$$

$$ЛЗ_{2021} = 1741 + 59 + 2217 = 4017 \text{ (тис.грн)}$$

$$ЛЗ_{2022} = 1892 + 19 + 2538 = 4449 \text{ (тис.грн)}$$

$$ЛЗ_{2023} = 3764 + 5335 = 9099 \text{ (тис.грн);}$$

4) Важколіквідні активи (А4) - активи, які важко або неможливо швидко перетворити на грошові кошти без значних втрат вартості: основні засоби (будівлі, споруди, обладнання), нематеріальні активи (патенти, ліцензії, торгові марки), довгострокові фінансові інвестиції (інвестиції в акції інших підприємств, які не плануються до продажу в короткостроковій перспективі). Формула розрахунку високоліквідних активів об'єднує найбільш ліквідні активи (А1) і швидколіквідні активи (А2) та виглядає так:

$$\text{Високоліквідні активи} = \text{Найбільш ліквідні активи} + \\ + \text{Швидколіквідні активи}$$

$$Л4_{2019} = 137021 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л4_{2020} = 140934 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л4_{2021} = 141484 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л4_{2022} = 143452 \text{ (тис.грн)}$$

$$Л4_{2023} = 233637 \text{ (тис.грн).}$$

Для оцінки ліквідності активів шахти «Центральна» доречно їх порівняти з відповідними групами зобов'язань (пасивів):

1) Поточні зобов'язання (короткострокові кредити, заборгованість постачальникам) порівнюються з найбільш ліквідними і швидколіквідними активами. Вони утворюються на основі кредиторської заборгованості.

$$П1_{2019} = 26361 \text{ (тис.грн)}$$

$$П1_{2020} = 26028 \text{ (тис.грн)}$$

$$П1_{2021} = 26136 \text{ (тис.грн)}$$

$$П1_{2022} = 26007 \text{ (тис.грн)}$$

$$П1_{2010} = 3568 \text{ (тис.грн);}$$

$$П1_{2023} = 3568 \text{ (тис.грн);}$$

2) Короткострокові пасиви Вони складаються з шляхом підрахунку поточних зобов'язань, коштів на забезпечення витрат і платежів та доходів майбутніх періодів

$$П2_{2029} = 125047 - 26361 + 2238 + 14612 = 115536 \text{ (тис.грн)}$$

$$П2_{2020} = 157126 - 26028 + 3370 + 17899 = 152367 \text{ (тис.грн)}$$

$$П2_{2021} = 193775 - 26136 + 2952 + 27813 = 198404 \text{ (тис.грн)}$$

$$П2_{2022} = 260153 - 26007 + 3374 + 24473 = 261993 \text{ (тис.грн)}$$

$$П2_{2023} = 363584 - 3568 + 4092 + 21229 = 385337 \text{ (тис.грн);}$$

3) довгострокові пасиви базуються на величині довгострокових зобов'язань.

$$П3_{2019} = 99 \text{ (тис.грн)}$$

$$П3_{2020} = 0 \text{ (тис.грн)}$$

$$П3_{2021} = 0 \text{ (тис.грн)}$$

$$П3_{2022} = 566 \text{ (тис.грн)}$$

$$П3_{2023} = 662 \text{ (тис.грн);}$$

4) постійні пасиви. Їх розмір формується з власного капіталу.

$$П4_{2019} = -1398 \text{ (тис.грн)}$$

$$П4_{2020} = -32936 \text{ (тис.грн)}$$

$$П4_{2021} = -78655 \text{ (тис.грн)}$$

$$П4_{2022} = -140133 \text{ (тис.грн)}$$

$$П4_{2023} = -146227 \text{ (тис.грн).}$$

Для з'ясування рівня ліквідності шахти «Центральна» зробимо в таблиці 2.5 співставлення розрахунків за групами активів і пасивів. Зазвичай, баланс вважають абсолютно ліквідним при наступних умовах:

$$Л1 \geq П1$$

$$Л2 \geq П2$$

$$Л3 \geq П3$$

$$Л4 \leq П4$$

Таблиця 2.5 - Співставлення груп активів і пасивів шахти «Центральна»

Рік	2019	2020	2021	2022	2023
Порівняння	2 < 26361	4 < 26028	15 < 26136	0 < 26007	0 < 3568
груп	2788 < 115536	2110 < 152367	585 < 198404	840 < 261993	814 < 385337
активу і	1468 > 99	3263 > 0	4017 > 0	4449 > 566	9099 > 662
пасиву	137021 > -1598	140934 > -32936	141484 > -78655	143452 > -140133	233637 > -146227

Згідно таблиці робимо висновок про те, що на даному промисловому підприємстві баланс протягом 2019-2023 років не був ліквідним.

Таким чином, промислове підприємство, що аналізується має поганий стан фінансових ресурсів та знаходиться у нестабільному фінансовому стані.

Погіршення показників стану фінансових ресурсів на шахті "Центральна" зумовлене багатьма причинами. Наочно їх представлено на рисунку 2.8

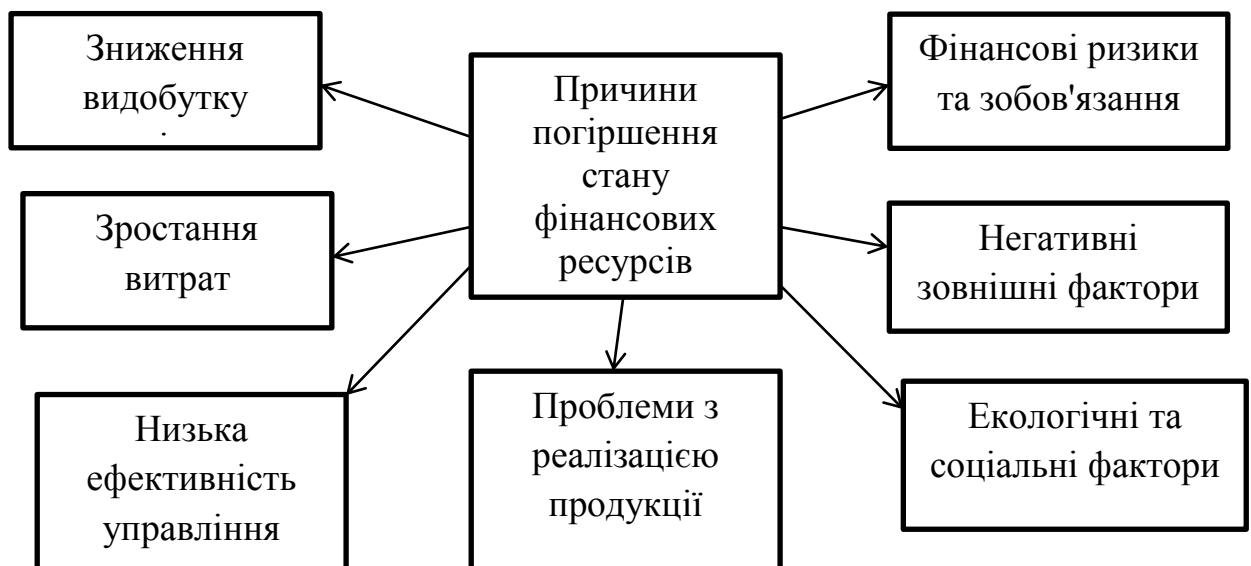

Рисунок 2.8 – Причини погіршення стану фінансових ресурсів на шахті «Центральна»

Джерело: сформовано автором

Охарактеризуємо причини погіршення стану фінансових ресурсів на шахті «Центральна»:

1) Зниження видобутку вугілля: проблеми з технічним обладнанням, що призводять до простоїв та зниження продуктивності. Це підтверджено результатами аналізу, проведено в роботі раніше (п.2.2)

2) Зростання витрат

За останні роки відбувається збільшення вартості матеріалів, запасних частин та обладнання., а також підвищення витрат на енергоносії, що значно впливає на загальні виробничі витрати.

3) Низька ефективність управління: на шахті «Центральна» можна виявити недостатню кваліфікацію управлінського персоналу, відсутність ефективної стратегії управління, відсутність належного контролю за витратами та фінансовими потоками.

4) Фінансові ризики та зобов'язання: значні кредитні зобов'язання, невчасне погашення боргів

5) Негативні зовнішні фактори: коливання цін на вугілля на міжнародних та внутрішніх ринках, економічні кризи та політична нестабільність, що впливають на ринок збуту та інвестиційний клімат

6) Проблеми з реалізацією продукції: у зв'язку з військовими подіями в Україні відбувається втрата ринків збуту або зниження попиту на вугілля та виникають проблеми з логістикою та транспортуванням, що ускладнюють доставку продукції до споживачів

7) Екологічні та соціальні фактори: підвищення витрат на дотримання екологічних стандартів та вимог.

Для покращення показників, що характеризують стан фінансових ресурсів шахти «Центральна» доречно розробити заходи спрямовані на:

- Оптимізацію витрат: проведення заходів щодо зменшення витрат на виробництво та підвищення ефективності.
- Підвищення продуктивності: інвестиції у модернізацію обладнання та впровадження нових технологій.

- Поліпшення управління фінансами: розробка більш ефективних стратегій управління грошовими потоками та зобов'язаннями.
- Диверсифікація ринків збуту: пошук нових ринків та збільшення частки продукції на існуючих ринках.

Для поліпшення фінансового стану шахти "Центральна" необхідно провести детальний аналіз причин погіршення показників, розробити та впровадити комплекс заходів щодо їх усунення, а також постійно моніторити фінансовий стан підприємства і адаптувати стратегії управління відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Таким чином, аналіз фінансових ресурсів шахти «Центральна» допоміг зробити висновки щодо фінансової стійкості, рентабельності, оптимізації витрат даного вугледобувного підприємства. За його результатами з'являється можливість виявлення фінансових ризиків, оптимального планування й прогнозування діяльності, а також можливість прийняття ефективних управлінських рішень

Аналіз фінансових ресурсів шахти "Центральна" допомагає забезпечити ефективне управління підприємством, підвищити його конкурентоспроможність та стійкість у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Напрями покращення стану фінансових ресурсів

Покращення стану фінансових ресурсів промислового підприємства, такого як шахта, вимагає комплексного підходу, який включає як внутрішні заходи, так і зовнішні фактори. Внутрішні заходи спробуємо зобразити на рисунку 3.1

Рисунок 3.1 - Внутрішні заходи покращення стану фінансових ресурсів промислового підприємства [43]

Оптимізація витрат на шахті може здійснюватися через впровадження різноманітних заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів, зниження витрат та покращення управління процесами. Ось декілька способів, як це можна зробити:

1) Енергоефективність:

- Енергоаудит: проведення аудиту для виявлення неефективних споживачів енергії та впровадження заходів для їх оптимізації.
- Впровадження енергоефективного обладнання: заміна старого обладнання на нове, яке споживає менше енергії.
- Використання відновлюваних джерел енергії: інтеграція сонячних панелей або вітрових турбін для зменшення залежності від традиційних джерел енергії.

2) Оптимізація виробничих процесів:

- Автоматизація: впровадження автоматизованих систем управління виробничими процесами для зменшення ручної праці та підвищення точності виконання операцій.

- Впровадження нових технологій: використання сучасних технологій видобутку та обробки вугілля, що дозволяє підвищити продуктивність і зменшити витрати.

- Моніторинг і аналіз даних: впровадження систем моніторингу для відстеження ефективності обладнання та процесів в режимі реального часу.

3) Управління запасами:

- Система управління запасами: використання систем автоматизованого управління запасами для оптимізації кількості матеріалів і комплектуючих на складі.

- Аналіз і планування: регулярний аналіз запасів та планування їх поповнення на основі прогнозів попиту та виробничих потреб.

4) Оптимізація логістики:

- Оптимізація транспортних витрат: аналіз та оптимізація транспортних маршрутів для зменшення витрат на транспортування вугілля.

- Інтеграція постачальників: співпраця з надійними постачальниками для забезпечення стабільних поставок за оптимальними цінами.

5) Управління персоналом:

- Навчання та підвищення кваліфікації: інвестиції у навчання працівників для підвищення їхньої продуктивності та ефективності.

- Оптимізація чисельності персоналу: аналіз потреби в працівниках та оптимізація їх кількості, щоб уникнути зайвих витрат на заробітну плату.

6) Контроль якості:

- Впровадження систем управління якістю: використання систем контролю якості для забезпечення відповідності продукції встановленим

стандартам, що дозволяє зменшити витрати на повернення та переробку неякісної продукції.

7) Фінансовий контроль:

- Бюджетування та планування: регулярне складання бюджету та його аналіз для виявлення та усунення зайвих витрат.
- Аналіз фінансових показників: постійний моніторинг фінансових показників для виявлення проблемних областей та їх оптимізації.

8) Впровадження сучасних ІТ-рішень

- Системи управління підприємством (ERP): впровадження комплексних систем управління підприємством для інтеграції всіх процесів та покращення управлінських рішень.
- Цифровізація процесів: використання цифрових інструментів для управління процесами, аналізу даних та підвищення загальної ефективності.

Для покращення стану фінансових ресурсів на підприємстві доречно підвищувати продуктивність [44].

Підвищення продуктивності праці на шахті можна досягти шляхом впровадження різноманітних заходів, які спрямовані на покращення ефективності роботи працівників, модернізацію обладнання та оптимізацію виробничих процесів. Наведемо кілька основних способів підвищення продуктивності праці:

1) Модернізація обладнання

- Автоматизація процесів: впровадження автоматизованих систем для виконання рутинних завдань, що дозволяє зменшити ручну працю і підвищити точність виконання операцій.
- Використання сучасних технологій: заміна застарілого обладнання на нове, яке забезпечує вищу продуктивність і ефективність.

2) Навчання і розвиток персоналу

- Підвищення кваліфікації: регулярне навчання та підвищення кваліфікації працівників для забезпечення їх професійного зростання і підвищення ефективності роботи.

- Мотивація працівників: створення системи мотивації, яка включає бонуси, премії та інші стимули для підвищення продуктивності.

3) Оптимізація робочих процесів

- Аналіз і реінжиніринг процесів: вивчення існуючих робочих процесів та їх оптимізація для зменшення непотрібних операцій і підвищення ефективності.

- Впровадження методів бережливого виробництва (Lean): використання принципів бережливого виробництва для усунення втрат і підвищення продуктивності.

4) Поліпшення умов праці:

- Безпека і комфорт: забезпечення безпечних і комфортних умов праці, що зменшує ризики нещасних випадків та підвищує загальну продуктивність.

- Здоров'я працівників: організація програм підтримки здоров'я працівників, включаючи медичні огляди, фізичні вправи і здорове харчування.

5) Використання інформаційних технологій:

- Системи управління підприємством (ERP): впровадження систем ERP для інтеграції всіх виробничих процесів і покращення управління ресурсами.

- Системи моніторингу та аналізу: використання сучасних систем моніторингу для відстеження ефективності обладнання та працівників в режимі реального часу.

6) Оптимізація робочого часу:

- Раціональне планування робочого часу: впровадження гнучких графіків роботи, які враховують продуктивні години працівників і зменшують час простою.

- Зменшення непотрібних перерв: організація роботи таким чином, щоб зменшити кількість непотрібних перерв і зупинок у виробничому процесі.

7) Впровадження кращих практик управління

- Коучинг і наставництво: впровадження програм коучингу і наставництва для обміну досвідом між працівниками і підвищення їхньої кваліфікації.

- Регулярний зворотний зв'язок: впровадження системи регулярного зворотного зв'язку для оцінки ефективності роботи працівників і вчасного внесення коректив.

8) Інновації і розвиток

- Постійне впровадження інновацій: заохочення інновацій і впровадження нових ідей для покращення виробничих процесів.

- Співпраця з науково-дослідними установами: співпраця з науково-дослідними установами для впровадження передових технологій і методів.

9) Соціальна відповідальність

- Розвиток корпоративної культури: створення сильної корпоративної культури, яка сприяє залученості працівників і їх бажанню досягати високих результатів.

- Інвестиції в громаду: інвестування у розвиток місцевої громади, що підвищує лояльність працівників і покращує соціальний клімат.

Комплексний підхід до підвищення продуктивності праці дозволить досягти стабільних і значущих результатів у роботі шахти, що позитивно вплине на її фінансовий стан і конкурентоспроможність на ринку.

Диверсифікація продукції на шахті може значно підвищити її фінансову стабільність і конкурентоспроможність. Цей напрям є інноваційним для вугільної промисловості і не має широкого розповсюдження. Розглянемо кілька стратегій, які можна застосувати для диверсифікації продукції на шахті:

1) Випуск різних типів вугілля

- Різні марки вугілля: видобування та продаж вугілля різних марок (наприклад, енергетичне, коксівне), що дозволяє задовольнити потреби різних споживачів.

- Вугілля з різними характеристиками: видобування вугілля з різним вмістом сірки, зольності, теплотворною здатністю, що дозволяє охопити більшу кількість ринків.

2) Виробництво побічної продукції

- Виробництво брикетів: виробництво вугільних брикетів з дрібного вугілля або відходів виробництва, що мають високий попит у приватних споживачів.

- Супутні продукти: використання побічних продуктів, таких як шлак, для виробництва будівельних матеріалів або інших промислових товарів.

3) Переробка відходів

- Рекуперація метану: відновлення метану з шахтних газів для використання його як джерела енергії або для продажу.

- Переробка шламу та інших відходів: використання сучасних технологій для переробки відходів у корисні продукти, такі як сировина для будівельної індустрії.

4) Розвиток нових ринків збуту

- Експорт продукції: вихід на міжнародні ринки з продукцією, яка відповідає вимогам закордонних споживачів

- Ніші ринки: вивчення та освоєння нішевих ринків, де може бути попит на специфічні види вугілля або побічні продукти.

5) Інтеграція в ланцюги доданої вартості

- Виробництво електроенергії: інвестиції у власні електростанції, що використовують видобуте вугілля для виробництва електроенергії.

- Синтез газу та хімічних продуктів: використання вугілля для виробництва синтез-газу та інших хімічних продуктів (наприклад, аміаку, метанолу).

6) Додаткові послуги

- Транспортні послуги: надавання транспортних послуг для доставки вугілля або побічної продукції до споживачів.
- Консалтингові послуги: запропонування консалтингових послуг іншим шахтам чи промисловим підприємствам на основі власного досвіду та технологій.

7) Інноваційні технології

- Чисті вугільні технології: впровадження технологій, які дозволяють зменшити екологічний вплив від видобутку та використання вугілля.
- Біовугілля: дослідження та розробка технологій виробництва біовугілля з біомаси, що може стати екологічною альтернативою традиційному вугіллю.

8) Партнерство і співпраця

- Спільні підприємства: співпраця з іншими компаніями для створення спільних підприємств, що займаються переробкою вугілля або виробництвом супутньої продукції.
- Дослідницькі проекти: участь у дослідницьких проектах з університетами та науковими установами для розробки нових продуктів та технологій.

Диверсифікація продукції не тільки дозволяє знизити ризики, пов'язані з коливаннями попиту на основний продукт, але й сприяє підвищенню загальної прибутковості підприємства, створює нові робочі місця та відкриває нові можливості для розвитку [45].

До зовнішніх заходів покращення стану фінансових ресурсів можна віднести:

1) Співпрацю з інвесторами

- Залучення інвестицій: пошук стратегічних інвесторів для залучення капіталу, який може бути використаний для модернізації та розширення виробництва.

- Партнерські угоди: співпраця з іншими компаніями для реалізації спільних проектів та ініціатив.

2) Отримання державної підтримки

- Отримання субсидій та грантів: використання програм державної підтримки, які можуть включати субсидії, гранти та податкові пільги для шахт та гірничодобувних підприємств.

- Участь у державних програмах: включення в державні програми розвитку інфраструктури та енергетичної безпеки.

3) Фінансове планування та управління

- Рефінансування боргів: переговори з кредиторами щодо умов кредитування для зменшення витрат на обслуговування боргу.

- Фінансовий аналіз та планування: регулярний аналіз фінансових показників та планування бюджету для забезпечення стабільного грошового потоку.

Покращення стану фінансових ресурсів на промисловому підприємстві можна досягти через впровадження низки стратегічних і тактичних заходів. Окрім наведених шляхів промислове підприємство може спрямовувати свої зусилля на:

- Перегляд договорів з постачальниками: ведення переговорів про зниження цін або отримання більш вигідних умов.

- Управління дебіторською заборгованістю: контроль заборгованості, встановлення системи контролю за станом дебіторської заборгованості.

- Політика кредитування: розробка чіткої політики надання кредитів клієнтам з метою зниження ризиків неплатежів.

- Стягнення боргів: використання сучасних методів стягнення заборгованості, включаючи юридичні заходи.

- Поліпшення управління оборотними коштами: оптимізація запасів, впровадження методів управління запасами, таких як Just-in-Time (JIT), для зниження витрат на зберігання.

- Управління грошовими потоками: розробка та реалізація системи управління грошовими потоками для забезпечення своєчасних надходжень і виплат.

- Інвестиційна діяльність: проведення детального аналізу потенційних інвестицій з метою виявлення найприбутковіших проектів, впровадження нових технологій та інноваційних рішень для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

- Фінансування та капіталізацію: вивчення можливостей залучення зовнішніх інвестицій, включаючи акціонерний капітал і кредити, розгляд можливості випуску облігацій або акцій для залучення додаткових фінансових ресурсів, диверсифікація джерел фінансування, розширення спектра джерел фінансування, включаючи державні програми підтримки та гранти.

- Підвищення ефективності управління: автоматизація процесів, впровадження сучасних інформаційних систем управління для підвищення прозорості та ефективності процесів, постійне підвищення кваліфікації управлінського та фінансового персоналу.

- Планування та прогнозування: впровадження системи стратегічного планування та прогнозування для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

- Маркетингова стратегія: розширення ринків збуту, дослідження нових ринків збуту та розширення географії продажів, посилення маркетингових заходів, включаючи рекламу та розвиток бренду.

- Поліпшення якості продукції: вдосконалення якості продукції та послуг для підвищення конкурентоспроможності.

Покращення управління дебіторською заборгованістю на шахті "Центральна" може суттєво вплинути на її фінансовий стан та ліквідність. Ось декілька основних заходів, які можна впровадити для досягнення цієї мети:

1). Впровадження чіткої кредитної політики:

- Аналіз кредитоспроможності клієнтів: перед наданням товарного кредиту варто ретельно оцінювати фінансовий стан і кредитоспроможність клієнтів.
- Встановлення кредитних лімітів: визначення максимально допустимого рівня заборгованості для кожного клієнта залежно від його фінансового стану та історії платежів.
- Умови та терміни оплати: визначення чітких умов та строків оплати для кожного клієнта, включаючи надання знижок за швидку оплату та нарахування штрафів за прострочення.

2) Автоматизація та використання інформаційних систем:

- Системи управління взаєморозрахунками: впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для моніторингу дебіторської заборгованості, автоматизації виставлення рахунків, відстеження строків платежів та управління фінансовими потоками.
- Електронний документообіг: використання систем електронного документообігу для прискорення обробки рахунків та покращення контролю за розрахунками.

3) Поліпшення комунікації з клієнтами:

- Регулярні звіти та нагадування: відправка регулярних звітів про стан заборгованості та нагадувань про наближення термінів оплати.
- Особисті зустрічі та переговори: підтримка регулярного контакту з ключовими клієнтами для вирішення питань, пов'язаних з оплатою, та зміцнення партнерських відносин.

4) Використання факторингу:

- Партнерство з факторинговими компаніями: продаж дебіторської заборгованості факторинговим компаніям для швидкого отримання коштів та зниження ризиків неплатежів.

- Оцінка умов факторингу: вибір найбільш вигідних умов співпраці з факторинговими компаніями, зокрема комісійні ставки, строки виплат та інші умови.

5) Впровадження системи управління ризиками:

- Ідентифікація ризиків: виявлення потенційних ризиків неплатежів та розробка заходів для їх мінімізації.

- Резервування коштів: формування резерву на покриття можливих втрат від неплатежів дебіторів.

6) Регулярний моніторинг та аналіз

- Аналіз дебіторської заборгованості: проведення регулярного аналізу структури та динаміки дебіторської заборгованості для виявлення проблемних зон та оперативного реагування.

- Звіти керівництву: регулярне надання керівництву шахти звітів про стан дебіторської заборгованості та ефективність вжитих заходів.

7) Вдосконалення договорів з клієнтами

- Юридичний супровід: залучення юридичних консультантів для розробки та перегляду договорів з клієнтами з метою включення чітких умов оплати та механізмів захисту від неплатежів.

- Стягнення боргів: використання юридичних методів для стягнення простроченої дебіторської заборгованості, включаючи судові процеси, якщо це необхідно.

Впровадження цих заходів допоможе шахті "Центральна" ефективніше управляти дебіторською заборгованістю, зменшити ризики неплатежів та покращити стан своїх фінансових ресурсів, забезпечити стабільне зростання та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

3.2 Управління дебіторською заборгованістю як інструмент покращення стану фінансових ресурсів шахти «Центральна»

На сучасному етапі економічного розвитку країни спостерігається значне уповільнення платіжного обігу, що призводить до зростання

дебіторської заборгованості на шахті «Центральна». Внаслідок цього важливим завданням є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію її загального розміру та забезпечення своєчасної інкасації боргів.

На шахті «Центральна» можемо виділити наступні види дебіторської заборгованості (рис. 3.2):

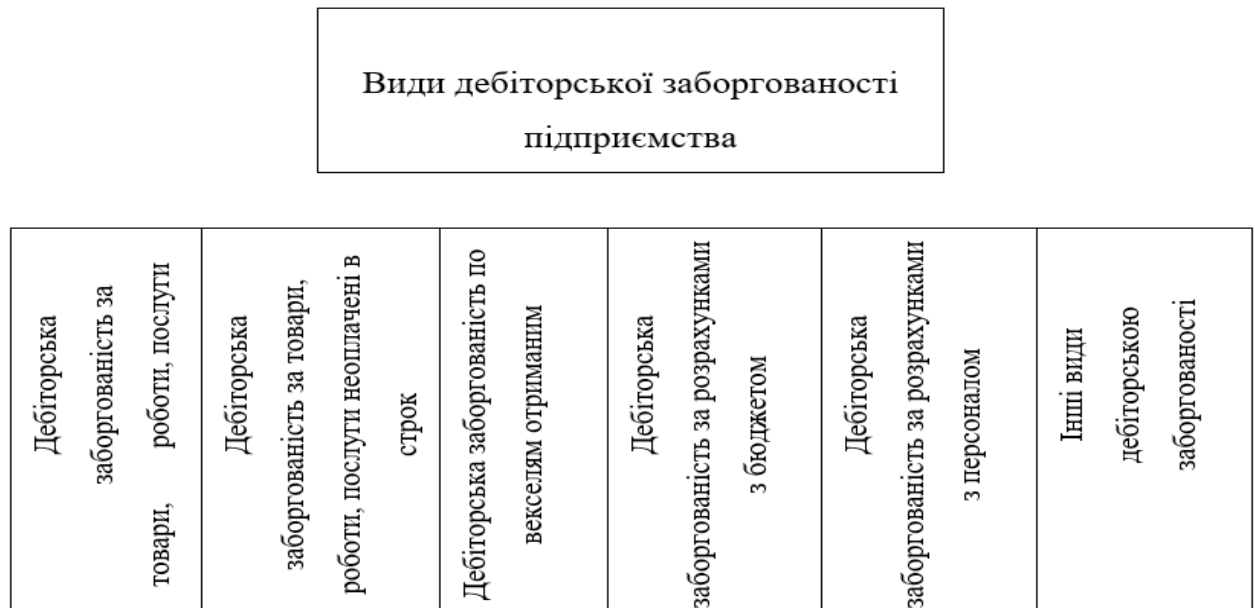

Рис. 3.2. Основні види дебіторської заборгованості шахти «Центральна»

Серед перерахованих видів найбільшу частку дебіторської заборгованості підприємств складає заборгованість покупців за відвантажену вугільну продукцію (перші три види дебіторської заборгованості). Тому управління дебіторською заборгованістю на підприємстві насамперед пов'язане з оптимізацією її розміру та забезпеченням своєчасної інкасації заборгованості покупців за реалізовану продукцію. Для ефективного управління цією дебіторською заборгованістю шахта «Центральна» повинна впроваджувати спеціальну фінансову політику управління дебіторською заборгованістю або кредитну політику щодо покупців продукції.

Політика управління дебіторською заборгованістю є складовою частиною загальної політики управління оборотними активами та маркетингової стратегії підприємства. Вона спрямована на розширення

обсягів реалізації продукції, оптимізацію розміру дебіторської заборгованості та забезпечення своєчасної її інкасації [46]..

Основні кроки у формуванні стратегії оптимізації стану фінансових ресурсів, а саме управління дебіторською заборгованістю на шахті «Центральна», на мій погляд, повинні включати етапи, наведені на рисунку

3.3

Рисунок 3.3 – Шляхи оптимізації стану фінансових ресурсів, а саме управління дебіторською заборгованістю на шахті «Центральна»

При аналізі поточного стану дебіторської заборгованості необхідно провести детальний аналіз структури та обсягу дебіторської заборгованості на момент формування стратегії. Далі треба визначити конкретні цілі щодо зменшення дебіторської заборгованості, строків її погашення та встановлення ключових показників ефективності для оцінки досягнення цих цілей. На наступному етапі рекомендуємо визначити чітку політику надання кредитів клієнтам, включаючи умови кредитування, процедури затвердження кредитів та механізми контролю за платежами. Постійно повинна

відбуватися оптимізація процесів взаємодії з клієнтами з метою швидкого вирішення питань, пов'язаних з платежами, та підтримки партнерських відносин.

На шахті «Центральна» доречною буде розробка стратегії управління ризиками, пов'язаними з дебіторською заборгованістю, включаючи ідентифікацію потенційних проблемних клієнтів та впровадження заходів щодо їх управління. Також рекомендуємо впровадження сучасних інформаційних систем управління для автоматизації процесів взаєморозрахунків з клієнтами та моніторингу дебіторської заборгованості, а також постійне підвищення кваліфікації персоналу у відділі збуту та фінансового відділу з метою покращення навичок управління дебіторською заборгованістю. Дане вугільне підприємство повинно проводити регулярний моніторинг та аналіз ефективності впроваджених стратегічних заходів, а також коригування стратегії в залежності від отриманих результатів.

Ці кроки можуть допомогти шахті "Центральна" розробити ефективну стратегію управління дебіторською заборгованістю та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства.

Розвиток ринкових відносин та інфраструктури фінансового ринку сприяє застосуванню нових стратегій управління дебіторською заборгованістю. Ці стратегії включають в себе можливість рефінансування, яке означає швидке перетворення невиключених рахунків на грошові кошти або високоліквідні короткострокові цінні папери. У сучасний час основними методами рефінансування дебіторської заборгованості є форфейтинг, факторинг та використання векселів, випущених покупцями продукції;

Впровадження факторингу на шахті "Центральна" може стати ефективним засобом управління дебіторською заборгованістю і покращення фінансового стану підприємства. Факторинг передбачає продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії (фактору) з метою швидкого отримання коштів. Факторинг - це фінансова операція, при якій підприємство (клієнт-продавець) продовжує свою дебіторську заборгованість (невиплачені

рахунки) факторинговій компанії (фактору) на умовах швидкого отримання грошових коштів. Факторинг може бути використаний для кращого управління ліквідністю та зменшення фінансових ризиків підприємства.

Шахта «Центральна» може застосовувати кілька його варіантів

1. Факторинг зворотній (відкритий): шахта продовжує дебіторську заборгованість факторові, а потім, коли клієнти сплачують свої рахунки, фактор перераховує грошові кошти підприємству після утримання комісійної винагороди.

2. Факторинг конфіденційний (закритий): факторингова компанія не повідомляє дебіторів про перехід їх заборгованості на неї. Підприємство продовжує управляти стягненням рахунків.

3. Факторинг без регресу (без ризику): факторові несе відповідальність за неплатежі дебіторів. Це означає, що якщо клієнт не сплачує свій рахунок, шахта не повинно повертати гроші факторові.

4. Факторинг з регресом (з ризиком): факторові може виникнути право вимагати повернення коштів в разі неплатежу дебітора. У цьому випадку підприємство повинно буде покрити втрати, пов'язані з неплатежем.

Факторинг може допомогти шахті «Центральна» отримувати швидкі грошові кошти за свою дебіторську заборгованість, полегшувати управління ліквідністю та зменшувати фінансові ризики, пов'язані з підтримкою рахунків-фактур [47-49].

Основні кроки для впровадження факторингу на шахті «Центральна» ДП «Мирноградвугілля» наведено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1 - Основні кроки для впровадження факторингу на шахті «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»

	Етап впровадження	Характеристика
1	2	3
1	Аналіз потреб та можливостей	- Оцінка поточної дебіторської заборгованості: визначення обсягу та строків заборгованості, яку можна передати на факторинг. - Вибір факторингової компанії: проведення дослідження ринку для вибору надійної факторингової компанії з вигідними умовами співпраці.
2	Підготовка до впровадження	- Перегляд внутрішніх процесів: адаптація внутрішніх процесів і документів до вимог факторингової компанії. - Юридична перевірка: перевірка юридичних аспектів договорів з дебіторами, щоб переконатися в можливості їх передачі на факторинг.
3	Укладання договору з факторинговою компанією	- Переговори та узгодження умов: ведення переговорів з факторинговою компанією для узгодження умов факторингу, включаючи комісійні ставки, строки виплат та інші умови. - Оформлення договору: оформлення договору факторингу, забезпечуючи юридичну підтримку та консультації.
4	Інтеграція факторингу у фінансову діяльність	- Інформування дебіторів: повідомлення дебіторів про передачу їх заборгованості на факторинг та надання нових платіжних реквізитів. - Навчання персоналу: підготовка та навчання відповідального персоналу щодо роботи з факторинговою компанією та нових процесів.
5	Операційне управління	- Передача документів: регулярна передача необхідних документів факторинговій компанії для отримання фінансування. - Контроль за розрахунками: моніторинг стану розрахунків і взаємодія з факторинговою компанією для своєчасного вирішення можливих питань.

Закінчення табл.3.1

1	2	3
6	Оцінка ефективності та коригування	- Аналіз фінансових показників: оцінка впливу впровадження факторингу на фінансовий стан шахти, зокрема на грошові потоки та ліквідність. - Коригування стратегії: за потреби, коригування стратегії використання факторингу для досягнення кращих результатів.

Шахта «Центральна» після впровадження факторингу значно покращить стан своїх фінансових ресурсів. Головні переваги його застосування демонструє рисунок 3.4

Рисунок 3.4 - Переваги впровадження факторингу на шахті «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»

Джерело: [складено автором]

Переваги співпраці з факторинговою компанією для шахти «Центральна»:

- Покращення ліквідності: шахта отримує грошові кошти швидше, ніж за умов звичайного продажу в кредит.
- Зниження кредитних ризиків: при факторингу без регресу ризики неплатежу дебіторів переходять до факторингової компанії.

- Оптимізація управління дебіторською заборгованістю: факторингова компанія бере на себе управлінські та адміністративні функції, що дозволяє підприємству зосередитися на основній діяльності.

- Покращення фінансових показників: зменшення дебіторської заборгованості на балансі підприємства може покращити його фінансові показники та кредитний рейтинг.

Факторингова компанія (фактор) — це фінансова організація, яка надає послуги факторингу, тобто купує дебіторську заборгованість підприємств (клієнтів-продавців) з метою забезпечення їх ліквідністю та управління кредитними ризиками. Факторингова компанія діє як посередник, який надає фінансування підприємствам в обмін на право стягнення їх дебіторської заборгованості. Основні функції факторингової компанії, які будуть сприяти покращенню стану фінансових ресурсів на шахті «Центральна»

1. Фінансування: факторингова компанія надає вугільному підприємству аванс у розмірі певного відсотка від вартості дебіторської заборгованості (зазвичай 70-90%) одразу після передачі рахунків-фактур.

2. Управління дебіторською заборгованістю: факторингова компанія бере на себе функції з управління та обслуговування дебіторської заборгованості, включаючи виставлення рахунків, ведення обліку, контроль за строками платежів та стягнення боргів.

3. Покриття ризиків: в разі факторингу без регресу факторингова компанія бере на себе ризики неплатежів дебіторів. Це означає, що шахта не несе відповідальності за можливі втрати в разі неплатежу з боку дебіторів.

4. Консалтинг та підтримка: факторингова компанія може надавати консультації з питань управління дебіторською заборгованістю, фінансового планування та ризик-менеджменту.

Факторингова компанія відіграє важливу роль у фінансовій екосистемі, надаючи підприємствам можливість ефективно управляти своєю дебіторською заборгованістю, покращувати ліквідність та знижувати фінансові ризики.

Розрахуємо ефективність застосування факторингу для шахти «Центральна» при здійсненні такої операції: підприємство надало банку «ПУБМ» право стягнення дебіторської заборгованості в розмірі 470 000 грн. на наступних умовах:

- за здійснення факторингової операції банк стягує 2% комісійних від розміру боргу;
- підприємство-продавець отримує від банку кредит у розмірі 75% величини боргу у формі попередньої оплати його
- ставка відсотка за наданий банком кредит встановлена на рівні 20% на рік;
- на ринку грошей середній рівень процентної ставки дорівнює 25%

Розрахуємо додаткові витрати шахти «Центральна» по здійсненню факторингової операції. Вони складають:

- комісійні = $470 \cdot 2 / 100 = 9,4$ тис. грн.
- плата за користування кредитом = $(470 \cdot 0,75) \cdot 20 / 100 = 70,5$ тис. грн.

Разом витрати дорівнюють 79,9 тис. грн. З урахуванням розрахованої суми додаткових витрат визначимо їх рівень по відношенню до додатково отриманих грошових активів. Він складе:

$$79,9 \times 100 / (470 \times 0,75) = 22,67\%$$

Зіставляючи отриманий показник із середнім рівнем ставки відсотка на грошовому ринку робимо висновок, що здійснення факторингової операції для шахти «Центральна» більш вигідно, ніж отримання фінансового кредиту на період оплати боргу покупцем продукції.

Результати розрахунків зведемо в таблицю 3.3.

Таблиця 3.2. – Ефективність застосування факторингу на шахті «Центральна»

Найменування показника	Базовий період	Плановий період
Дебіторська заборгованість (всього на кінець року)	470000	-
Витрати на кредит (ставка 25%)	117500	-
Витрати на факторингову операцію	-	79900
Ефективність від запропонованих заходів	117500-79900=37600 грн.	

Таким чином, витрати на кредитування значно перевищують витрати на факторингову операцію, тобто для шахти «Центральна» вигідніше звернутися до факторингової організації, ніж брати кредит для потреб підприємства.

В той же час при впровадженні факторингу на шахті «Центральна» ДП «Мирноградвугілля» можливі деякі ризики та виклики:

- 1) Витрати на факторинг: необхідність сплати комісійних факторинговій компанії.
- 2) Залежність від факторингової компанії: ризики, пов'язані з вибором ненадійної факторингової компанії.
- 3) Юридичні та адміністративні складнощі: можливі юридичні та адміністративні виклики при впровадженні факторингу.

Впровадження факторингу на шахті "Центральна" може значно покращити управління дебіторською заборгованістю та забезпечити стабільний грошовий потік, що є важливим для підтримки фінансової стабільності підприємства та оптимізації стану фінансових ресурсів підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження стану фінансових ресурсів промислового підприємства в сучасних умовах є актуальним. Оцінка фінансових ресурсів дозволяє визначити рівень стійкості підприємства до економічних коливань та кризових ситуацій. Розуміння стану фінансових ресурсів сприяє залученню інвестицій, оскільки інвестори віддають перевагу підприємствам з прозорою та стабільною фінансовою ситуацією.

Аналіз фінансових ресурсів допомагає ідентифікувати надлишкові витрати та знайти можливості для їх оптимізації, а також дозволяє ефективно управляти оборотними коштами, що є критичним для підтримки безперервності виробничого процесу.

Оцінка фінансових ресурсів є основою для довгострокового фінансового планування та прогнозування, що допомагає підприємству досягати стратегічних цілей. Розуміння фінансового стану дозволяє оцінювати можливості для реалізації нових проектів та інновацій, забезпечуючи конкурентоспроможність підприємства.

В умовах жорсткої конкуренції підприємства змушені ретельно контролювати свої фінансові ресурси для підтримання конкурентних переваг. Швидка адаптація до змін ринкових умов можлива лише за умов наявності точних даних про фінансові ресурси. Аналіз фінансових ресурсів допомагає підприємству підготуватися до можливих кризових ситуацій і забезпечити необхідні резерви.

Дослідження стану фінансових ресурсів промислового підприємства є невід'ємною частиною ефективного управління, стратегічного планування та забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Мета роботи полягає в визначенні шляхів оптимізації стану фінансових ресурсів на основі теоретичного розгляду проблеми та оцінки їх використання на промисловому підприємстві.

Об'єкт дослідження – фінансові ресурси ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля».

Предмет дослідження – теоретичні та методологічні аспекти управління фінансовими ресурсами промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі вирішено такі задачі:

- охарактеризовано сутність фінансових ресурсів промислового підприємства;
- наведено, як відбувається оцінка фінансових ресурсів промислового підприємства;
- представлена класифікація фінансових ресурсів промислового підприємства;
- охарактеризовано діяльність ВП «Шахта «Центральна» ДП «Мирноградвугілля»;
- проаналізовано основні показники роботи шахти;
- виконана оцінка фінансових ресурсів вугільного підприємства;
- наведено напрями покращення стану фінансових ресурсів;
- розроблені шляхи управління дебіторською заборгованістю як складової покращення стану фінансових ресурсів шахти шахти «Центральна»

Робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто теоретичні основи управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. Проаналізовано сучасні підходи щодо їх управління, джерела формування та їх структура. Другий розділ присвячено аналізу показників діяльності та стану фінансових ресурсів вугільного підприємства. Проведено оцінку динаміки основних фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність та оборотність активів. Використано методи фінансового аналізу, такі як горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, а також аналіз грошових потоків.

У третьому розділі розроблено рекомендації щодо оптимізації управління фінансовими ресурсами підприємства. Запропоновано заходи для підвищення ефективності використання власного та залученого капіталу, оптимізації структури капіталу, зниження фінансових ризиків та покращення фінансових результатів.

Фінансові ресурси є ключовим елементом для забезпечення успішного функціонування та розвитку промислового підприємства, забезпечуючи його здатність до адаптації та зростання в умовах сучасного ринку.

Результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо фінансової політики, а також для підвищення загальної ефективності господарської діяльності.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Management Theory of Michael Porter. URL: <https://www.business.com/articles/management-theory-of-michael-porter/>
2. Eugene Fama: 'The Founder of Empirical Research in Modern Finance' URL: https://www.ifa.com/articles/eugene_fama_advancing_financial_sciences
3. Franco Modigliani. The Collected Papers of Franco Modigliani, Volume 6 The MIT Press URL: <https://direct.mit.edu/books/edited-volume/2669/chapter-abstract/72295/An-Interview-with-Franco-Modigliani?redirectedFrom=PDF>
4. Eugène Famigliaro Фінансові ресурси підприємства URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/22228/
5. Stuart Myers, Francis Brigham C. Analysis for financial management / Stuart Myers, Francis Brigham.— 10th ed. p. cm.—The McGraw-Hill/Irwin series in finance, insurance and real estate.
6. Бучко Т. Стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємства URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/43463>
7. Абдуллаєва А. Є. Особливості здійснення стратегічного управління фінансовими ресурсами на вітчизняних підприємствах. Вісник Хмельницького національного університету. 2020, № 1. С. 189 – 191. 2
8. Волк І.Ф. Фінансові ресурси підприємства: економічна сутність та ефективність управління. Держава і регіони. 2016. №6. С.339 -342
9. Громова А.Є. Формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. Том 1. С. 74–77
10. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/36.pdf

11. Джерела формування фінансового капіталу підприємства URL: <https://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovogo-kapitalu-pidpriemstva.html>
12. Резерви підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15484/3/Cluster2020_P128-134.pdf
13. Прохорова, В., Мушнікова, С., Крутова, А. Методи та засоби відновлення фінансових ресурсів промислових підприємств у сучасних умовах господарювання. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*, 13(26). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-13\(26\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0654-13(26)-08)
14. Бедриниць М. Д. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. Д. Бедриниць, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
15. Співвідношення понять “фінанси” та “фінансові ресурси. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/01/22.pdf>
16. Горпинченко А.П. Принципи формування фінансових ресурсів підприємства / А.П. Горпинченко URL: [file:///C:/Users/NoytFBS/Downloads/esprstp_2013_2\(1\)__18.pdf](file:///C:/Users/NoytFBS/Downloads/esprstp_2013_2(1)__18.pdf).
17. Поняття фінансових ресурсів, їх зміст, джерела створення URL: <https://buklib.net/books/30057/>
18. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: теоретичний та практичний аспект. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/1132-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2975-2-10-20181226.pdf>
19. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: навч.посібник. К. : «Хай-Тек Прес», 2013. 336 с
20. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/>

bitstream/316497/18053/1/проблеми%20застосування%20методик%20аналізу
%20фінансового.pdf

21. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства.
URL: http://bses.in.ua/journals/2019/48_3_2019/9.pdf

22. Гогой І.Д. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства / І.Д. Гогой URL: <http://archive.nbuv.gov.ua>.

23. Томчук О.Ф. Роль звіту про фінансові результати в інформаційному забезпеченні аналізу фінансового стану підприємства / О.Ф. Томчук, В.В. Томчук // Інфраструктура ринку. – 2018 .- № 17 URL: <http://market-infr.od.ua/uk/17-2018>.

24. Фінанси підприємства: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 6. вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2016. – 552 с.

25. Михайлов Д. С. Удосконалення управління фінансовими ресурсами промислового підприємства в умовах стагнації : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / наук. керівник І. О. Клопов. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 103 с.

26. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/tsyhanchuk,+200530-448723-1-PB.pdf>

27. Зміст, призначення, склад та завдання фінансового планування.
URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18809/

28. Фінансовий аналіз: основні види та коефіцієнти. URL: <https://finacademy.net/ua/blog/finansovij-analiz-osnovni-vidi-ta-koeficiyenti>

29. Фінансовий аналіз як інструмент управління підприємством.
URL: <https://danco.com.ua/ua/useful/finansovij-analiz-yak-instrument-upravlinnya-pidpri%d1%94mstvom/>

30. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу / М. М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5 (83). – С. 133–138.
31. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше / Н. О. Рибалко // Загальні питання економіки. – 2014. – С. 28–31.
32. Андрощук Д. В. Теоретичні питання визначення та оцінки виробничого потенціалу підприємства / Д. В. Андрощук // Університетські наукові записки. – 2019. – № 1-2 (13-14). – С. 374-380.
33. Тохтамиш Т. О. Аналіз сучасного стану фінансових ресурсів підприємств України / Т. О. Тохтамиш, Я. М. Мірошніченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 12(2). – С. 29-33.
34. Ксьондз С. М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах / С. М. Ксьондз // Вісник Хмельницького національного університету. – 2018. – Т. 2. – № 4. – С. 131–134.
35. Бродська І. І. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств / І. І. Бродська // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2020. – Вип. 7(25). – Ч. 1. – С. 182–189.
36. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
37. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С. В. Хачатурян // Фінанси України. – 2016. – № 4. – С. 77–81.
38. ДП «Мирноградвугілля». URL: <https://www.mvug.com.ua/>
39. ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ "ШАХТА"ЦЕНТРАЛЬНА" ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА "МИРНОГРАДВУГІЛЛЯ". URL: <https://clarity-project.info/edr/33839076>
40. ВП "ШАХТА"ЦЕНТРАЛЬНА" ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА "МИРНОГРАДВУГІЛЛЯ". URL: <https://vkursi.pro/card/vidokremlenyi-pidrozdil-shakhtatsentralna-derzhavnoho-pidpriyemstva-myrnohradvuhillia-33839076>

41. ВИДОБУТОК. URL: <https://metinvest.media/ua/page/kak-dobyvayut-ugol>
42. Організаційна структура шахти. URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%B0%D1%85%D1%82%D0%B8.html>
43. Формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18065/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%97%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%8E%D0%BA.pdf>
44. Мавлева, Д., & Лиса, О. (2023). Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, (56). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52>
45. Процеси диверсифікації продукції процеси диверсифікації продукції. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/6_2020/11.pdf
46. Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/60.pdf
47. R. M. Elkenbracht-Huizing, Множинне поліноміальне сито загального поля чисел, Preproceedings ANTS II (II. Cohen, ed.), Université de Bordeaux (2021) pp. 101-116.
48. М. Гарднер, Математичні ігри, Новий вид шифру, для розкриття якого знадобляться мільйони років, Scientific American (2016), с. 120-124.
49. Gillogly, A. K. Lenstra, R. C. Leyland, and A. Muffett, Непомічена факторингова атака на ключ PGP, доповідь на Crypto '85 rump session.

